

KOMMISSIONENS BESLUTNING

af 2. april 2003

om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 81

(Sag COMP/C.38.279/F3 — Fransk oksekød)

(meddelt under nummer K(2003) 1065)

(Kun den franske udgave er autentisk)

(2003/600/EF)

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER HAR —

1. SAGSFREMSTILLING

under henvisning til traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab,

under henvisning til Rådets forordning nr. 17 af 6. februar 1962, første forordning om anvendelse af bestemmelserne i traktatens artikel 85 og 86⁽¹⁾, senest ændret ved forordning (EF) nr. 1/2003⁽²⁾, særlig artikel 15, stk. 2,

under henvisning til Rådets forordning nr. 26 af 4. april 1962 om anvendelse af visse konkurrenceregler inden for produktion og handel med landbrugsvarer⁽³⁾, ændret ved forordning nr. 49⁽⁴⁾, særlig artikel 2,

under henvisning til Kommissionens beslutning af 24. juni 2002 om at indlede proceduren i denne sag,

efter at have opfordret de berørte virksomheder til at fremsætte deres bemærkninger til de af Kommissionen fremførte klagepunkter i overensstemmelse med artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 17 samt artikel 2 i Kommissionens forordning (EF) nr. 2842/98 af 22. december 1998 om høring af parter i visse procedurer efter EF-traktatens artikel 85 og 86⁽⁵⁾,

efter høring af Det Rådgivende Udvalg for Kartel- og Monopolspørgsmål,

under henvisning til høringskonsultens endelige rapport i denne sag⁽⁶⁾ og

ud fra følgende betragtninger:

(1) EFT 13 af 21.2.1962, s. 204/62.

(2) EFT L 1 af 4.1.2003, s. 1.

(3) EFT 30 af 20.4.1962, s. 993/62.

(4) EFT 53 af 1.7.1962, s. 1571/62.

(5) EFT L 354 af 30.12.1998, s. 18.

(6) EUT C 195 af 19.8.2003.

1.1. Sagens genstand og procedurer

- (1) Denne beslutning vedrører en skriftlig aftale af 24. oktober 2001 mellem seks franske sammenslutninger om fastsættelse af minimumskøbspriser for visse kategorier af kvæg og om stop for import af oksekød til Frankrig. Fire af de sammenslutninger, der deltager i aftalen, repræsenterer kvægavlere, nemlig Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (»FNSEA«), Fédération nationale bovine (»FNB«), Fédération nationale des producteurs de lait (»FNPL«) og Jeunes agriculteurs (»JA«, der tidligere hed Centre national des jeunes agriculteurs eller »CNJA«). De to andre parter repræsenterer kvægslagterier, nemlig Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (»FNICGV«) og Fédération nationale de la coopération bétail et viande (»FNCBV«). Beslutningen vedrører ligeledes en mundtlig aftale, der blev indgået i slutningen af november og begyndelsen af december 2001 mellem de samme parter og med samme formål, og som trådte i kraft, da aftalen af 24. oktober 2001 udløb.

- (2) Da Kommissionen blev underrettet om aftalen af 24. oktober 2001, sendte den den 30. oktober 2001 et brev til Frankrigs faste repræsentant ved Den Europæiske Union med anmodning om yderligere oplysninger om aftalen og den franske stats involvering. Dette brev blev besvaret den 9. november 2001.

- (3) Den 9. november 2001 sendte Kommissionen i henhold til artikel 11 i forordning nr. 17 en begæring om oplysninger til fem af aftaleparterne. Da Kommissionen på det tidspunkt ikke vidste, at FNCBV ligeledes deltog i aftalen, modtog denne sammenslutning ingen begæring om oplysninger. De fem omhandlede sammenslutninger besvarede begæringen om oplysninger den 15. og 23. november 2001.
- (4) I lyset af disse oplysninger sendte Kommissionen den 26. november 2001 en advarselskrivelse til de seks sammenslutninger, hvori den anførte, at de foreliggende oplysninger umiddelbart så ud til at udgøre en overtrædelse af EU's konkurrenceregler. Kommissionen opfordrede sammenslutningerne til at fremsætte deres bemærkninger senest den 28. november. Alle sammenslutningerne svarede, at aftalen ville ophøre den 30. november 2001 og ikke blive forlænget.
- (5) Da Kommissionen havde fået oplysninger om, at aftalen faktisk eksisterede, foretog den den 17. december 2001 kontrolundersøgelser i FNSEA's og FNB's lokaler i Paris i henhold til artikel 14, stk. 3, i forordning nr. 17 og ligeledes i FNICGV's lokaler i Paris på grundlag af artikel 14, stk. 2, i samme forordning.
- (6) Den 24. juni 2002 fremsendte Kommissionen en klagepunktsmeddelelse til de seks sammenslutninger. Parterne fremsatte deres skriftlige bemærkninger hertil mellem den 23. september og 4. oktober 2002. De fremsatte ligeledes deres synspunkter på en høring den 31. oktober 2002.

1.2. Parterne

- (7) FNICGV er brancheorganisationen for industri- og engroshandelsvirksomheder på kødområdet (oksekød, kalvekød, svinekød, fårekød, hestekød og indmad) uanset virksomhedernes størrelse og aktivitet. FNICGV er en fagforening efter fransk ret, der pr. 1. januar 2000 havde over 400 medlemmer i hele Frankrig. De udgjorde over 75 % af sektorens omsætning. Det anføres i bemærkningerne til klagepunktsmeddelelsen, at FNICGV på »slakteriområdet« repræsenterer 80 %, og 60 %, hvis der ses bort fra andelsselskaberne, der er almindelige og ikke faste medlemmer.
- (8) FNCBV er andelsbevægelsens sammenslutning. Den omfatter 300 andelsselskaber, der repræsenterer kvæg-, svine- og fjerkræavlere, og ca. 30 grupper eller virksomheder inden for slagteri og kødforarbejdning.

- (9) FNSEA, der er den største franske landbrugssammenslutning, er opdelt i forskellige afdelinger. På det geografiske plan er den opdelt i lokalforeninger (SEA), der samles på regionalt plan. Her er der tale om regionale »sammenslutninger« eller »foreninger« af landmænd (»FDSEA« eller »UDSEA«), der er medlemmer af FNSEA. De regionale sammenslutninger koordinerer i hver region FDSEA/UDSEA's aktiviteter. FNSEA driver endvidere 38 særorganisationer, der repræsenterer de forskellige produktions særlige interesser. Her kan nævnes FNB og FNPL, der begge deltog i aftalen af 24. oktober 2001. Endelig omfatter FNSEA fire sociale afdelinger, der ikke er impliceret i det konkrete tilfælde. Unge landmænd (under 35 år) har deres egen organisation, nemlig JA. For at blive medlem af det lokale center for unge landmænd skal man ligeledes være medlem af FDSEA/UDSEA's lokalforening. FNSEA, JA, FNB og FNPL er fagforeninger efter fransk ret.

1.3. Oksekødssektoren i Frankrig og krisen i oktober 2000

- (10) Kvægbestanden i EU tæller ca. 81 mio. kvæg. Den franske kvægbestand udgør over 25 % af denne bestand. Slagtning af voksent kvæg udgør hvert år i Frankrig 1,3 mio. tons slagtekroppeækvivalent (1,361 mio. i 1999, 1,277 mio. i 2000 og 1,315 mio. i 2001). Slagtning af malkekvæg (dvs. kvæg til mælkeproduktion) eller ammekøer (dvs. køer til kalveavl) udgør ca. 50 % heraf (620 000, 624 000 og 600 000 tons slagtekroppeækvivalent i 1999, 2000 og 2001) ⁽⁷⁾. I en rapport udarbejdet af Ofival (Office national interprofessionnel des viandes, de l'élevage et de l'aviculture) i oktober 2002 om »oksekødsbranchen i Frankrig« ⁽⁸⁾ vedrører en af tabellerne »operatører«. I rubrikken »produktion« anføres »240 000 bedrifter med over 5« voksne kvæg med en omsætning, der vurderes til 4,4 mia. EUR. I rubrikken »slagtning« anføres »443 slagteriudskæringsvirksomheder med over 20 ansatte«, omsætning for »slagtekød« vurderes til 14 mia. EUR, heraf 6,2 mia. EUR for »oksekødssektoren«.

⁽⁷⁾ Dok. 38.279/107. Se også de statistiske oplysninger på internetadressen for Office national interprofessionnel des viandes, de l'élevage et de l'aviculture (»Ofival«): www.ofival.fr.

⁽⁸⁾ Rapporten findes på Ofivals internetadresse: www.ofival.fr/doc-tech/sial/bov02-t.pdf.

- (11) Den samlede import i Frankrig (vokset, levende kvæg, fersk og dybfrosset kød) fra andre medlemsstater beløb sig i 1999 til 342 000 tons slagtekroppeækvivalent, 331 000 tons i 2000 og 262 000 tons i 2001. Denne import udgør næsten hele oksekødsimporten til Frankrig (kun 5 % af Frankrigs import af disse produkter kommer fra tredjelande). Frankrig er en af de største kødimportører i EU, ligesom landet er en af de største eksportører til de andre medlemsstater. Frankrigs import udgjorde således i 2001 en samlet værdi på 1 354 mio. EUR, og eksporten repræsenterede en værdi på 744 mio. EUR⁽⁹⁾. Størstedelen af denne samhandel vedrører ikke levende dyr, men fersk eller dybfrosset kød. Der skal i øvrigt mindes om, at Frankrig ulovligt på det tidspunkt opretholdt en embargo mod indførsel af britisk oksekød. Frankrigs manglende efterkommelse af sine forpligtelser i den henseende er blevet fastslået af EF-Domstolen⁽¹⁰⁾.
- (12) I oktober 2000 blev et nyt tilfælde af bovin spongiform encephalopati (BSE) opdaget. Der var tale om ét dyr fra en bedrift, hvorfra 11 andre dyr i mellemtiden var blevet slagtet og deres kød sat til salg i en supermarkedskæde. Der blev efterfølgende opdaget andre tilfælde af BSE i andre medlemsstater. Parallelt hermed blev fårebesætninger i Det Forenede Kongerige ramt alvorligt af mund- og klovesyge, og dette fik følger for kødforbruget generelt, også i andre medlemsstater.
- (13) Denne situation, der blev omtalt meget i medierne, bragte oksekødssektoren ud i en ny krise. Fra oktober 2000 blev der således konstateret et kraftigt fald i forbruget i flere medlemsstater, navnlig i Frankrig, og også et kraftigt fald i importen til Frankrig og eksporten fra Frankrig. Eksempelvis var der i de to sidste måneder af 2000 et fald i importen til Frankrig på 50 % i forhold til de tilsvarende måneder i 1999. Siden midten af 2001 er forbruget i Frankrig imidlertid steget betydeligt, således at faldet fordelt på hele 2001 i forhold til 2000 kun var en smule mindre end forudset (- 4 til - 5 %). På samme måde er samhandelen steget betydeligt uden dog at nå op på det oprindelige niveau.
- (14) Prisudviklingen for produktion af oksekød ser ud som følger: Efter krisen i oktober 2000 faldt priserne mærkbart. Selv om gennemsnitspriserne for kvæg ved ankomst til slagteri steg i første halvår af 2001, lå de under gennemsnitspriserne i første halvår 1999 og 2000. Fra andet halvår 2001 faldt priserne igen. Fra september/oktober 2000 til september/oktober 2001 anslås prisfaldet at udgøre ca. 20 % ved ankomst til slagteri for udsætterkøer, dvs. slagtekvæg⁽¹¹⁾. I begyndelsen af oktober 2001, dvs. efter fire måneders fald, lå priserne ved ankomst til slagteri igen på det lave niveau fra november 2000, der var det værste tidspunkt i den nye krise for oksekødssektoren⁽¹²⁾. Det skal imidlertid nævnes, at interventionspriserne som følge af landbrugsreformen inden for rammerne af »Agenda 2000« var faldet med 13,4 % til gengæld for en stigning i den direkte støtte til avlerne. Fra uge 43 i 2001 (fra den 22. til 28. oktober 2001) viser de statistikker, sammenslutningerne udarbejdede som svar på begæringen om oplysninger, at priserne steg på ny. Priserne for kvæg af type U3⁽¹³⁾ ved ankomst til slagteri var for 100 kg slagtekrop steget fra 1 941 til 1 956 FRF, derefter til 2 025 FRF og endelig til 2 034 FRF i uge 42 (ugen før indgåelsen af aftalen), 43, 44 og 45 i 2001⁽¹⁴⁾.
- (15) I hele 2001 var priserne for den endelige forbruger derimod stabile, endda en smule stigende. Det skyldes dels ekstraomkostningerne i forbindelse med BSE, der i hvert fald i Frankrig pålægges mellemmand for derefter at blive væltet over på den endelige forbruger, dels et indtægtstab på visse dele af dyrene, der ikke længere sælges⁽¹⁵⁾. Det er ligeledes muligt, at det faldende salg er blevet opvejet af stigende avancer hos de forskellige operatører, der medvirker indtil salget til den endelige forbruger.

(11) Se dok. 38.279/162 og 163.

(12) Alle oplysninger om priser i hver uge fra januar 1999 til medio november 2001 findes i dok. 38.279/109-111.

(13) EU har fastsat et handelsklasseskema for slagtekroppe af vokset kvæg, der er baseret på en kombination af to kriterier. Det første kriterium (kropsbygning) er opdelt i seks kategorier, symboliseret ved bogstaverne Seurop (bogstavet S svarer til »særdeles udmærket«, bogstavet E til »ekstraordinær« osv. indtil bogstavet »P«, der svarer til »ringe«). Det andet kriterium er et udtryk for fedningsgrad; det er underinddelt i fem kategorier fra 1 (»meget ringe«) til 5 (»meget stærk«). Det er muligt med en underopdeling (ved anvendelse af tegnene »+«, »-«, »=«) (se Rådets forordning (EØF) nr. 1208/81 af 28. april 1981 om fastsættelse af Fællesskabets handelsklasseskema for slagtekroppe af vokset kvæg (EFT L 123 af 7.5.1981, s. 3), senest ændret ved forordning (EØF) nr. 1026/91 (EFT L 106 af 26.4.1991, s. 2)).

(14) Dok. 38.279/109.

(15) I en note fra FNSEA af 30. august 2001 anføres det således, at »ekstraomkostningerne i forbindelse med den nye BSE-krise for fremstilling og salg af 1 kg hakket oksekød« kan vurderes til »14 % af salgsprisen til detailhandelssektoren« (dok. 38.279/534).

(9) Disse oplysninger findes på Ofivals internetadresse med »douanes françaises (2001)« som kilde.

(10) Domstolens dom af 13. december 2001, Kommissionen mod Frankrig, C-1/2000, Sml. 200 I, s. 9989.

1.4. Den fælles markedsordning for oksekød og foranstaltninger til at imødegå krisen

Samme bestemmelse fastsætter interventionsprisen til gradvist faldende niveauer fra 1. januar 2000 til 30. juni 2002.

1.4.1. Generelle regler for den fælles markedsordning

Ifølge artikel 47, stk. 2, i grundforordningen må interventionsopkøbene ikke overstige 350 000 tons om året i hele Fællesskabet.

(16) Den fælles markedsordning for oksekød, der var gældende på tidspunktet for denne sag, er baseret på Rådets forordning (EF) nr. 1254/1999 (herefter benævnt »grundforordningen«).

(19) Fra 1. juli 2002 indføres der ifølge artikel 26 og 27 i grundforordningen nye mekanismer (nemlig henholdsvis en støtte til privat oplagring og et interventionssystem kaldet »sikkerhedsnet«). I betragtning af tidspunktet for denne sag er disse mekanismer imidlertid ikke relevante.

(17) Det hedder i betragtning 2 i denne forordning, at »den fælles landbrugspolitik tager sigte på at virkeliggøre målene i traktatens artikel 33«. Det hedder ligeledes i samme betragtning, at »i oksekødssektoren bør der træffes foranstaltninger for det indre marked, som bl.a. omfatter direkte betalinger til oksekødsproducenterne, støtte til privat oplagring og en ordning for offentligt oplagring for at stabilisere markederne og sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard«. Den fælles markedsordning er således baseret på en ordning med direkte betalinger til producenterne. Der fastsættes ligeledes en række præmier i forordningen, som f.eks. ammekopræmier (artikel 6 m.v. i grundforordningen) og slagtepræmier (artikel 11 i grundforordningen).

(20) Gennemførelsesbestemmelserne for så vidt angår ordningerne for offentligt interventionsopkøb efter artikel 27 og 47 fremgår af Kommissionens forordning (EF) nr. 562/2000⁽¹⁷⁾.

(21) Endelig hedder det i grundforordningen, at »konstateres der på Fællesskabets marked en væsentlig prisstigning eller et væsentligt prisfald, og må det påregnes, at denne situation kan vedvare, og at markedsforstyrrelser dermed indtræder eller truer med at indtræde, kan de nødvendige foranstaltninger træffes« (artikel 38 i grundforordningen).

1.4.2. Foranstaltninger til at imødegå krisen

(18) Derimod skal offentlig intervention, der »ikke længere er påkrævet for at skabe ligevægt på markedet«, fjernes (se betragtning 20 i grundforordningen). Indtil den 30. juni 2002 kunne de nationale interventionsorganer ved offentlige licitationer således foretage opkøb »for at forebygge eller afbøde en væsentlig nedgang i priserne«. Licitationerne kunne være åbne, når følgende to betingelser samtidig var opfyldt i to på hinanden følgende uger:

(22) For at imødegå krisen i oksekødssektoren siden oktober 2000 har fællesskabsinstitutionerne vedtaget flere foranstaltninger.

— Den gennemsnitlige markedspris i Fællesskabet konstateret på grundlag af EF-handelsklasseskemaet⁽¹⁶⁾ for slagtekroppe af voksent kvæg udgør under 84 % af interventionsprisen.

(23) Rådet har således efter forslag fra Kommissionen ændret grundforordningen⁽¹⁸⁾. Da Rådet måtte konstatere, at markedet var »i dyb krise på grund af forbrugernes manglende tillid«, var det nødvendigt at træffe »en række foranstaltninger, der skal regulere markedet ved at reducere den fremtidige produktionsmængde« (betragtning 1 i forordningen). Loftet for interventionsopkøb for 2001 blev bl.a. hævet fra 350 000 til 500 000 tons.

— Den gennemsnitlige markedspris konstateret på grundlag af nævnte skema i medlemsstaten, i medlemsstaterne eller i et eller flere områder i en medlemsstat udgør under 80 % af interventionsprisen (artikel 47, stk. 3, i grundforordningen).

(24) Kommissionen har på sin side anvendt de instrumenter, grundforordningen giver mulighed for. Kommissionen har således anvendt de interventionsmekanismer, der har til formål at fjerne en vis mængde oksekød fra markedet for at stabilisere udbud i forhold til efterspørgsel. Reglerne på dette område er i øvrigt blevet ændret for at udvide anvendelsesområdet. Som en fravigelse

⁽¹⁷⁾ EFT L 68 af 16.3.2000, s. 22.

⁽¹⁸⁾ Rådets forordning (EF) nr. 1512/2001 om ændring af grundforordningen (EFT L 201 af 26.7.2001, s. 1).

⁽¹⁶⁾ Jf. fodnote 13.

blev nye produkter og slagtekroppe med en vægt over det hidtil tilladte antaget til intervention⁽¹⁹⁾. Denne fravigelse blev forlænget i hele år 2001 og begyndelsen af 2002⁽²⁰⁾.

- (25) Med hjemmel i artikel 38 i grundforordningen (se betragtning 21) har Kommissionen vedtaget nye ekstraordinære instrumenter.
- (26) For det første vedtog Kommissionen den 18. december 2000 forordning (EF) nr. 2777/2000 om ekstraordinære støtteforanstaltninger for oksekødsmarkedet⁽²¹⁾, der udelukkende var gældende i første halvår af 2001. Det hedder i denne forordnings betragtning 1, at »EF's oksekødsmarked er for øjeblikket i dyb krise på grund af forbrugernes manglende tillid til oksekød«. Den tager højde for faldende forbrug og det store prisfald. Forordningen indfører derfor en ekstraordinær foranstaltning efter artikel 38 i grundforordningen. Der indføres på visse betingelser en ordning for opkøb af levende dyr, der efterfølgende slagtes eller tilintetgøres, hvorved man undgår overskud på markedet. Det understreges i forordning (EF) nr. 2777/2000, at denne opkøbsmekanisme medfinansieres af Fællesskabet med op til 70 %.
- (27) Den 3. april 2001 vedtog Kommissionen for det andet forordning (EF) nr. 690/2001 om særlige markedsstøtteforanstaltninger for oksekød⁽²²⁾. I denne forordning indføres der en opkøbsordning ved licitation vedrørende hele og halve slagtekroppe. Ifølge denne ordning vil der, når visse prisbetingelser er opfyldt, blive åbnet licitation i medlemsstaterne. Det kød, som medlemsstaternes kompetente myndigheder opkøber ved licitation (der ligeledes medfinansieres af Fællesskabet med op til 70 %), vil enten blive tilintetgjort eller oplagret med henblik på anvendelse, navnlig i forbindelse med humanitær bistand. Denne forordning, der skulle udløbe ultimo december 2001, blev forlænget til marts 2002⁽²³⁾ »for at undgå et yderligere sammenbrud på markedet« (betragtning 2).
- (28) I det år, der fulgte efter udbruddet af den anden BSE-krise, blev over 750 000 tons kød fjernet fra markedet, dvs. over 10 % af det årlige forbrug i Europa⁽²⁴⁾.
- (29) I medfør af fællesskabsreglerne om statsstøtte har Kommissionen givet flere medlemsstater tilladelse til at subventionere oksekødssektoren. Den 25. juli 2001 erklærede Kommissionen således en fransk statsstøtte til de avlere, der var ramt af BSE-krisen, på 267 mio. EUR⁽²⁵⁾ for forenelig med traktatens artikel 87, stk. 2, litra b). En ny fransk støtteforanstaltning til de landmænd, der var ramt af krisen i sektoren, på 75,5 mio. EUR, blev ligeledes erklæret forenelig med samme bestemmelse i traktaten ved Kommissionens beslutning af 3. april 2002⁽²⁶⁾. Frankrig er den medlemsstat, der i videst omfang har ydet støtte til de landmænd, der var ramt af krisen i oktober 2000.

1.5. Situationen før aftalen af 24. oktober 2001

- (30) På trods af disse foranstaltninger til stabilisering af markedet, som landmændene fandt utilstrækkelige, og som blev anvendt i forskellig grad i medlemsstaterne, blev forholdet mellem landmænd og slagterier i Frankrig anspændt i løbet af september og oktober 2001. I næsten hele Frankrig var der på det tidspunkt grupper af landmænd, der ulovligt stoppede lastvogne for at kontrollere det transporterede køds oprindelse. I landbrugssammenslutningernes dokumenter betegnes disse ulovlige afspærringer som »kontrolforanstaltninger«. Endvidere opsatte landmændene afspærringer ved slagterier og forhindrede ind- og udkørsel fra slagterier og/eller kontrollerede kødets geografiske oprindelse. Pressen refererede ved flere lejligheder disse demonstrationer og følgerne heraf⁽²⁷⁾. Ofte betød demonstrationerne, at kødet gik tabt, da det efter flere dages afspærringer var forældet, ligesom kød af udenlandsk oprindelse blev afbrændt. Nu og da medførte disse demonstrationer ødelæggelse af materiel, ved visse lejligheder i meget stort omfang. Den 15. oktober 2001 ødelagde landmænd to virksomheders lokaler i departementet Ille-et-Vilaine og ødelagde flere tons kød⁽²⁸⁾.

⁽¹⁹⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 1209/2001 af 20. juni 2001 om fravigelse af forordning (EF) nr. 562/2000 om gennemførelsesbestemmelser til Rådets forordning (EF) nr. 1254/1999 for så vidt angår ordningerne for offentligt interventionsopkøb af oksekød (EFT L 165 af 21.6.2001, s. 15). Den maksimale slagtekropsvægt blev endnu en gang øget ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1496/2001 (EFT L 197 af 21.7.2001, s. 3).

⁽²⁰⁾ Se Kommissionens forordning (EF) nr. 2579/2001 (EFT L 344 af 28.12.2001, s. 68).

⁽²¹⁾ EFT L 321 af 19.12.2000, s. 47.

⁽²²⁾ EFT L 95 af 5.4.2001, s. 8.

⁽²³⁾ Kommissionens forordning (EF) nr. 2595/2001 (EFT L 345 af 29.12.2001, s. 33).

⁽²⁴⁾ Dok. 38.279/631.

⁽²⁵⁾ EFT C 247 af 5.9.2001, s. 10. Beslutningen kan ses på Kommissionens internetadresse på Kommissionens netsted på følgende adresse: http://www.europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids/agriculture_2001.htm.

⁽²⁶⁾ EFT C 110 af 7.5.2002, s. 7.

⁽²⁷⁾ Se f.eks. presseudklip vedlagt svar fra FNICGV af 23.11.2001 efter Kommissionens begæring om oplysninger (dok. 38.279/187-304).

⁽²⁸⁾ Se også her dok. 38.279/719 og 720.

- (31) Disse demonstrationer og afspærringer af slagterier var særdeles hyppige midt i oktober 2001, og de ramte virksomheder i hele Frankrig. For at ophæve afspærringerne stillede demonstranterne krav til slagterierne om for det første at suspendere al import og for det andet at overholde en prisaftale vedtaget af fagforeningerne. Det viser sig nemlig, at FNB's ledelse medio oktober 2001 for at dæmme op for det lave prisniveau besluttede at fastsætte en pris ved ankomst til slagteri for udsætterkøer, »da der er tale om en meget vigtig kategori«⁽²⁹⁾. Anvendelsen af denne prisaftale betød, at flere aktioner skulle koordineres, herunder aktionerne mod import, navnlig i cateringsektoren⁽³⁰⁾, idet virksomhedsrestauranter og kantiner er storforbrugere af importeret kød, der er billigere⁽³¹⁾. Nogle dage efter vedtagelsen af denne prisaftale på nationalt niveau opfordrede FNB fagforeningerne til at sørge for, at den blev anvendt. Det betød både en spredning gennem pressen⁽³²⁾ og møder med slagterierne »for at få prisaftalen vedtaget«⁽³³⁾. Faktisk accepterede flere store slagterier i regionen Pays-de-Loire at anvende prisaftalen fra den 22. oktober 2001 efter flere dages blokade af deres virksomheder⁽³⁴⁾. Da en af disse aftaler blev undertegnet, betegnede næstformanden for FNB denne som »historisk«, da »priserne på oksekød altid var blevet fastsat i forhold til udbud og efterspørgsel«, og han fortsatte, at »for første gang vil en prisaftale om minimumspriser være bestemmende for markedsprisen«⁽³⁵⁾. Pressen omtalte disse lokale aftaler og understregede, at de ligeledes indeholdt en bestemmelse om importstop indtil den 31. december 2001⁽³⁶⁾.
- (32) Det fremgår af sagen, at der efter forslag fra FNB blev ført drøftelser om en prisaftale mellem FNB, FNSEA, FNPL og CNJA den 16. oktober 2001⁽³⁷⁾. De fire sammenslutninger nåede til enighed om denne prioritet⁽³⁸⁾. Samme dag blev prisaftalen ligeledes diskuteret med »branchens sammenslutninger«, uden at der dog blev nået enighed⁽³⁹⁾. Der blev afholdt et nyt møde den 23. oktober 2001 for at sikre »anvendelse af den prisaftale, som ledelsen af FNB har fastsat«, uden at der dog blev opnået enighed⁽⁴⁰⁾. Det fremgår af nogle håndskrevne noter fra direktøren for FNB, at formanden for FNCBV og repræsentanten for FNICGV nævnte, at de ikke havde mandat til at forhandle en prisaftale. Det nævnes ligeledes efter deres navn, at »problemet er et udbudsoverskud i forhold til efterspørgslen«, og »man kan ikke overleve på et kunstigt marked«⁽⁴¹⁾.
- (33) Der blev afholdt et nyt møde den 24. oktober 2001 efter anmodning fra landbrugsministeren. Han lagde ikke skjul på, at han støttede de drøftelser, der var afholdt mellem de seks omhandlede sammenslutninger. Disse drøftelser havde i øvrigt i nogen grad fundet sted i ministeriets lokaler. Den 24. oktober 2001 udtalte ministeren således i den franske nationalforsamling: »jeg har her til morgen kl. 8.30 taget initiativ til et møde med branchen for at stille alle over for deres ansvar. Der er siden blevet forhandlet med hjælp fra ministeren, der forsøger at gyde olie på vandene. Jeg ville gerne sikre, at de virksomheder, der befinder sig i de efterfølgende produktionsled, indstiller deres indkøb i udlandet i nogle uger eller måneder. Jeg har ganske vist ingen mulighed for at forpligte dem til det, idet staten ikke kan stille et sådant krav. Imidlertid (...) ville disse virksomheder udvise samfundssind, hvis de indstillede importen i to, tre eller seks måneder, mens vi får afsat vore lagre«. Ministeren fortsatte: »jeg ville gerne opnå en aftale om rimelige købspriser«⁽⁴²⁾.
- (34) I de håndskrevne noter fra direktøren fra FNB vedrørende dette møde med overskriften »forhandling. Ministerium« står der først: »Minister: — importstop — nødvendigt med en prisaftale — jeg stiller om nødvendigt midler til rådighed«⁽⁴³⁾.

⁽²⁹⁾ Dok. 38.279/613 og 614. Se også dok. 38.279/615, der bekræfter, at der findes en sådan prisaftale. Det fremgår ligeledes af sagen, at der allerede var ført drøftelser om en sådan prisaftale i de foregående uger, f.eks. på et møde den 2. oktober 2001 (dok. 38.279/950 og 951).

⁽³⁰⁾ Dok. 38.279/614. Sektoren »catering« omfatter hoteller og restauranter, men især virksomhedsrestauranter, hospitaler, militære strukturer og kantiner.

⁽³¹⁾ Dok. 38.279/612.

⁽³²⁾ I en artikel i pressen af 25. oktober 2001 omtales drøftelserne vedrørende et udkast til priser for fedekalve, og det hedder: »i sidste uge udsendte FNB en prisaftale med minimumspriser for udsætterkøer ved ankomst til slagteri til kvægmarkederne og forarbejdningsvirksomhederne« (dok. 38.279/201).

⁽³³⁾ Dok. 38.279/615. Se også dok. 38.279/614.

⁽³⁴⁾ Dok. 38.279/615.

⁽³⁵⁾ Dok. 38.279/200.

⁽³⁶⁾ Vedrørende aftalen med et slagteri i Vendée efter landmændenes blokade udtalte generalsekretæren for FDSEA-lokalforeningen: »operatørerne har formelt forpligtet sig til at stoppe import af udenlandsk kød indtil den 1. januar og anvende prisaftalen anbefalet af fagforeningerne« (citeret i *Le Maine Libre* den 19.10.2001, dok. 38.279/221). Se også artikler i dagbladet *Ouest France* af 19.10.2001 (dok. 38.279/223 og 224).

⁽³⁷⁾ Se referat af koordineringsmødet, dok. 38.279/620.

⁽³⁸⁾ Dok. 38.279/1159. Se også dok. 38.279/981.

⁽³⁹⁾ Dok. 38.279/1159.

⁽⁴⁰⁾ Dok. 38.279/1156.

⁽⁴¹⁾ Dok. 38.279/1011.

⁽⁴²⁾ Dok. 38.279/309 og 310.

⁽⁴³⁾ Dok. 38.279/889.

(35) Nogle af erklæringerne fra formanden for FNCBV viser, at denne aktivt støttede indgåelsen af aftalen. I en artikel offentliggjort i avisen *Ouest France* den 31. oktober 2001 forklarer formanden for FNCBV således: »vi har en stor del af æren for, at princippet om en prisaf tale er accepteret«⁽⁴⁴⁾. I en note af 9. november 2001 fra formanden for FNCBV til formanden for FNSEA anføres det således, at »FNCBV deltog aktivt i forhandlingerne den 24. oktober, der førte til en aftale om minimumspriser for køer«. Formanden understregede: »jeg mener, at jeg sammen med min sammenslutning har bidraget betydeligt dertil«⁽⁴⁵⁾.

1.6. Bestemmelserne i aftalen af 24. oktober 2001

(36) Efter mødet den 24. oktober 2001 blev der indgået en aftale mellem FNSEA, FNB, FNPL, CNJA, FNICGV og FNCBV.

1.6.1. Aftalens indhold

(37) Aftalen mellem de seks sammenslutninger af 24. oktober 2001 (formelt undertegnet dagen efter⁽⁴⁶⁾) har to aspekter.

(38) Det første vedrører »en midlertidig forpligtelse til importstop«. Denne forpligtelse indebærer ingen begrænsninger med hensyn til oksekødstype. Det vedrører således al import af oksekød, hvilket bekræftes af nogle af de dokumenter, Kommissionen fandt ved kontrolundersøgelserne. I de håndskrevne noter fra direktøren for FNB står der om pressekonferencen afholdt af formanden for FNSEA den 25. oktober 2001: »stop for al import«⁽⁴⁷⁾. Der står ligeledes i forbindelse med et udkast til svar på Kommissionens begæring om oplysninger: »typer kød berørt af aftalen: — prisaf taler: slagtekroppe fra udsætterkøer; — forpligtelse til midlertidigt importstop: samtlige oksekødsprodukter«⁽⁴⁸⁾. Oplysningerne i sagen, navnlig fra artikler i pressen, om landmændenes »kontrol« med kødets geografiske oprindelse viser således ingen sondring mellem type oksekød.

(39) Aftalens andet aspekt vedrører priser. Der findes nemlig en »forpligtelse til at anvende den aftalte købspris ved ankomst til slagteri for udsætterkøer« ifølge de retningslinjer, der fremgår af aftalen. Herefter følger en

liste med prisen pr. kilogram for visse kategorier af køer (væsentligst køer af kategorien U og R). For de andre kategoriers vedkommende præciserer aftalen, hvordan prisen udregnes i forhold til den pris, der følger af det særlige køb⁽⁴⁹⁾. Da denne fastsættes hver 14. dag, blev prisaf taltalen tilpasset at regne fra medio november 2001⁽⁵⁰⁾.

(40) Kort sagt blev priserne fastsat ca. 10-15 % over priserne i den foregående uge⁽⁵¹⁾.

1.6.2. Aftalens varighed

(41) Aftalen skulle træde i kraft den 29. oktober 2001 og vare til den 30. november. Selv om der i aftalen ikke nævnes noget om en forlængelse, var det i realiteten klart, at en forlængelse efter den 1. december var planlagt af parterne. Den franske landbrugsminister gjorde det i øvrigt klart i den franske nationalforsamling den 24. oktober 2001, dvs. på et tidspunkt, hvor aftalen var under drøftelse, at et importstop ville være »to, tre eller seks måneder«, og at »[han] ønskede, at de virksomheder, der befinder sig i det efterfølgende produktionsled, forpligter sig til at indstille deres køb i udlandet i nogle uger eller måneder«⁽⁵²⁾. Flere dokumenter viser, at det faktisk var parternes hensigt eller i hvert fald visse parter hensigt. Blandt disse dokumenter skal nævnes:

— håndskrevne noter fra FNB's direktør i forbindelse med en pressekonference afholdt af FNSEA's formand den 25. oktober 2001 med følgende bemærkninger: »virkning mandag til 30. november. Mødet planlagt på dette tidspunkt vedrørende følgerne«⁽⁵³⁾

— i de samme håndskrevne noter på en ikke-dateret side, der formodentlig er skrevet mellem den 9. og 12. november 2001 på grund af sammenhængen, står der under overskriften »import: skal ikke videreføres i den nye aftale i december«⁽⁵⁴⁾

⁽⁴⁴⁾ Dok. 38.279/195.

⁽⁴⁵⁾ Dok. 38.279/410.

⁽⁴⁶⁾ Dok. 38.279/1121.

⁽⁴⁷⁾ Dok. 38.279/893.

⁽⁴⁸⁾ Dok. 38.279/1025. Se også dok. 38.279/1038: »importens omfang: kun køer? uklar definition, da aftale i en krisituation!«.

⁽⁴⁹⁾ Et dokument fra FNB af 26.10.2001 giver nogle yderligere oplysninger om reglerne for prisfastsættelse (dok. 38.279/618). Dok. 38.279/631 (note fra FNSEA med henblik på mødet med den franske premierminister den 8.11.2001) præciserer: »for køer i kategori O og P fastsættes priserne således, at den særlige købspris kan bevares for disse kategorier«.

⁽⁵⁰⁾ Jf. dok. 38.279/802 og 38.279/803.

⁽⁵¹⁾ Dok. 38.279/109 og dok. 38.279/198.

⁽⁵²⁾ Dok. 38.279/310, fuldstændigt referat af parlamentsdebatterne, første møde onsdag den 24. oktober 2001, *Journal officiel de la République française*.

⁽⁵³⁾ Dok. 38.279/893.

⁽⁵⁴⁾ Dok. 38.279/1023.

- i en note fra FNSEA af 7. november 2001 hedder det, at »der er planlagt et møde med virksomhederne (den 20. november om aftenen?) for at gøre status over aftalen og forberede en forlængelse af aftalen efter den 30. november«⁽⁵⁵⁾
- i en fælles note til de fire landbrugssammenslutninger af 8. november 2001 fremsendt til fagforeningerne, både lokalforeninger og brancheforeninger, anføres det eksplicit: »for at forberede en forlængelse af prisaftalen efter den 30. november 2001 har vi behov for alle oplysninger om de gennemførte aktioner, eventuelle vanskeligheder og de resultater, der er opnået lokalt, for at sikre en korrekt overholdelse af prisaftalen«⁽⁵⁶⁾
- i en note fundet i FNSEA-formandens kontor, der ikke er dateret, men som er skrevet efter den 9. november 2001, idet der henvises til Kommissionens begæring om oplysninger, hedder det om prisaftalen, at »forlængelsen vil blive diskuteret den 27. november«⁽⁵⁷⁾
- en note fra FNB af 30. oktober 2001 indeholder ikke daterede håndskrevne bemærkninger, der omtaler et forslag fra FNPL, som der skal tages højde for »i forbindelse med forlængelsen af prisaftalen«⁽⁵⁸⁾
- i forbindelse med et møde i det nationale råd for FNPL den 26. november 2001 udtalte generalsekretæren for denne sammenslutning, at »det er en stor udfordring at fortsætte aftalen om mindstepriser efter den 31. november 2001«⁽⁵⁹⁾.

1.6.3. Reaktionen på indgåelsen af aftalen og »Rungis-protokollen« af 31. oktober 2001

- (42) I en pressemeddelelse fra landbrugsministeriet af 24. oktober 2001 står der, at landbrugsministeren »er meget tilfreds med den indgåede aftale (...), som han havde ønsket, medvirket til og fremskyndet«, og at han »gerne vil takke aftaleparterne for deres ansvarsfølelse«⁽⁶⁰⁾.
- (43) I en meddelelse til medlemmerne af 24. oktober 2001 udtalte formanden for FNICGV: »landbrugsministeren, der havde samlet os her til morgen, ønskede, at vi nåede frem til en aftale med avlerne efter en lang og drøj

forhandlingsdag«⁽⁶¹⁾. Formanden for FNCBV udtalte følgende, der blev citeret i avisen *Ouest France* den 30. oktober 2001: »Ministeren er selv gået i den retning, idet han har villet sikre, at de offentlige myndigheder ikke bestrider en aftale, som DGCCRF på et andet tidspunkt ville have forbudt«⁽⁶²⁾.

- (44) Der var talrige reaktioner fra private parter efter indgåelse af aftalen. Nogle medlemmer af FNICGV, hvis aktiviteter for en dels vedkommende er direkte knyttet til import, var meget kritiske over for aftalens bestemmelser om importstop⁽⁶³⁾. En note fra formanden for FNICGV til medlemmerne af 31. oktober 2001 nævner et møde samme dag med »en delegation af repræsentanter for hollandske og tyske virksomheder«⁽⁶⁴⁾. På samme måde gav tyske, belgiske, britiske, spanske og nederlandske landbrugssammenslutninger udtryk for utilfredshed med dette aspekt af aftalen, som de kritiserede. På et møde mellem næstformanden og direktøren for FNB og en delegation af tyske og hollandske virksomheder og landbrugssammenslutninger, der formodentlig fandt sted den 31. oktober 2001⁽⁶⁵⁾, bad denne delegation om, at man straks indstillede importstoppet⁽⁶⁶⁾. En belgisk/nederlandsk importør/eksportør nævnte ved den lejlighed, at gengældelsesforanstaltningerne kunne være en boykot af franske produkter⁽⁶⁷⁾. Flere landbrugssammenslutninger skrev endvidere til de franske repræsentanter for at beklage sig⁽⁶⁸⁾. I forbindelse med et møde i »Comité des organisations professionnelles agricoles de

⁽⁶¹⁾ Dok. 38.279/88.

⁽⁶²⁾ Dok. 38.279/195. Forkortelsen DGCCRF henviser til »Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes«.

⁽⁶³⁾ Dok. 38.279/1200 (en enkelt virksomhed, dokument af 26.10.2001) og dok. 38.279/1201 (Syndicat des grossistes commissionnaires négociants en viandes du MIN de Rungis, der er medlem af FNICGV, dokument af 26.10.).

⁽⁶⁴⁾ Dok. 38.279/94.

⁽⁶⁵⁾ Der er formodentlig tale om den samme delegation som den delegation, formanden for FNICGV mødte, og som er nævnt ovenfor i fodnote 64.

⁽⁶⁶⁾ Dok. 38.279/914-917.

⁽⁶⁷⁾ Dok. 38.279/917.

⁽⁶⁸⁾ Se for de tyske landmænds vedkommende brev fra formanden for Deutscher Bauernverband til formanden for FNSEA af 30.10.2001 (dok. 38.279/387). For de britiske landmænds vedkommende henvises til brev fra formanden for National Farmers' Union til formanden for FNSEA af 13.11.2001 (dok. 38.279/391). For de belgiske landmænds vedkommende henvises til brev fra formanden for Boerenbond til formanden for FNSEA af 19.11.2002 (dok. 38.279/394). For de nederlandske landmænds vedkommende henvises til note fra LTO af 15.11.2001 (dok. 38.279/683). For de spanske landmænds vedkommende henvises til brev fra formanden for Asociación española de criadores de vacuno til formanden for FNB af 7.11.2001 (dok. 38.279/1125). I en note udarbejdet af FNSEA med henblik på et møde med den franske premierminister den 8.11.2001 mindes der om, at »virksomhederne har forpligtet sig til midlertidigt at indstille importen, hvilket giver anledning til problemer med vore tyske og nederlandske partnere« (dok. 38.279/632).

⁽⁵⁵⁾ Dok. 38.279/423.

⁽⁵⁶⁾ Dok. 38.279/1146. Der henvises ligeledes til en artikel i nr. 566 fra november 2001 i *Revue Jeunes Agriculteurs*, hvori det hedder: »prisaftalen gælder fra 29. oktober og revideres den 1. december«.

⁽⁵⁷⁾ Dok. 38.279/424. Se også dok. 38.279/428.

⁽⁵⁸⁾ Dok. 38.279/873.

⁽⁵⁹⁾ Dok. 38.279/519. Der skal naturligvis stå den 30. november.

⁽⁶⁰⁾ Dok. 38.279/203.

l'Union européenne« (»COPA«) den 20. november 2001 gav nogle sammenslutninger fra andre medlemsstater på ny udtryk for utilfredshed, idet de navnlig understregede, at en lukning af grænserne ikke ville løse krisen i oksekødssektoren⁽⁶⁹⁾. Endelig var sammenslutningerne af operatører i de efterfølgende produktionsled særdeles kritiske over for aftalen, både hvad angår pris- og importaspektet⁽⁷⁰⁾. Union européenne du commerce du bétail et de la viande (»UECBV«) skrev endvidere til Kommissionen den 16. januar 2002 for at kritisere aftalen og beklage de tab, der fulgte af nogle af medlemmernes blokade af slagterierne.

- (45) Der blev afholdt et nyt møde mellem aftaleparterne den 31. oktober 2001 i Rungis på foranledning af FNICGV⁽⁷¹⁾, der var bekymret over medlemmernes vanskeligheder med at overholde det midlertidige importstop. De sammenslutninger, der havde indgået aftalen den 24. oktober 2001, indgik i øvrigt et nyt kompromis (»Rungis-protokollen«), hvori det hedder: »I den hidtil usete krisesituation, som producenterne befinder sig i, beder repræsentanterne for avlerne indtrængende importører/eksportører om at forstå krisens alvor. Som svar herpå forpligter importører/eksportører sig til at udvise solidaritet«⁽⁷²⁾.

1.7. Forlængelse af aftalen ved udgangen af november

1.7.1. Forberedelse af aftalens forlængelse

- (46) Som allerede nævnt blev aftalen af 24. oktober 2001 oprindeligt indgået for en periode, der udløb den 30. november 2001. Det var imidlertid klart, at det var planlagt at forlænge aftalen (se betragtning 41).
- (47) De dokumenter, som Kommissionen har adgang til, viser, at spørgsmålet allerede blev rejst fra midten af november.

- (48) I de håndskrevne noter fra direktøren for FNB, som Kommissionen fandt under kontrolundersøgelserne i sammenslutningens lokaler, står der under overskriften »aftalens fremtid«⁽⁷³⁾: »import: umuligt at resignere. Hvilke retningslinjer for aktionerne (...), hvilken »officiel holdning«? skal beslaglæggelse nævnes offentligt, hvordan? Ja. Vi håber på en adfærd, der viser »samfundssind«, og som sikrer »oplysning til forbrugerne«, »fordel med sektorer tæt på«. Under en anden overskrift, »priser«, står der: »vanskeligt at frasige sig skrivelserne. Opnå enighed (?). Hvordan organiseres pression? ... (erfaring PB-PDL: anbefalinger! FNB-anbefaling: Vi mener fortsat, at det efter aftalens udløb er rimeligt, at avlerne følger prisaftalen«⁽⁷⁴⁾.

- (49) Under drøftelser den 20. november 2001 (det fremgår ikke af dokumentet, hvem deltagerne var) skriver direktøren for FNB bl.a.: »udøve et konstant pres: konstant tilstedeværelse. Uden presse. Fortsætte med importaspektet (...). Import: ikke længere tale om det eller skrive om det«⁽⁷⁵⁾.

- (50) I de håndskrevne noter fra direktøren for FNB henvises der ligeledes til ikke-daterede drøftelser, der dog på grund af sammenhængen kan tidsfæstes til mellem den 22. og 27. november 2001. Under overskriften »brancheaftale; hvilke perspektiver efter november?« står der skrevet: »første løsning: fortsætte med skriftlig aftale: afvisning FNICGV, pb Kommissionen. Anden løsning: udvikle aftalen«⁽⁷⁶⁾.

- (51) Nogle dokumenter viser, at man indtil begyndelsen af november forestillede sig en forlængelse af aftalen.

- (52) Således fremgår det af et e-brev af 28. november 2001 fra en repræsentant fra FRSEA Bretagne til FNB og formændene for lokalforeningerne i området: »fortsat anvendelse af prisaftalen i de kommende uger: alle slagterier er indstillet på at overholde prisaftalen, hvis alle operatører forpligter sig samtidig«⁽⁷⁷⁾.

⁽⁶⁹⁾ Dok. 38.279/1059 og 1060.

⁽⁷⁰⁾ Se f.eks. brev fra generalsekretæren for Union européenne du commerce du bétail et de la viande til kommissær Franz Fischler allerede den 29.10.2001 (dok. 38.279/1253 og 1254). Se også reaktionen hos formændene for Fédération des marchés de bétail vif (FMBV) og Fédération française des commerçants en bestiaux (FFCB), der blev gengivet i pressen (dok. 38.279/197 og dok. 38.279/201).

⁽⁷¹⁾ Dok. 38.279/103.

⁽⁷²⁾ Dok. 38.279/105.

⁽⁷³⁾ Disse noter er ikke daterede, men ud fra sammenhængen kan de dateres til mellem den 18. og 20.11.2001.

⁽⁷⁴⁾ Dok. 38.279/1054 og 1055. Bogstaverne »JB-PDL« stammer fra to personer, der tilhører FNSEA.

⁽⁷⁵⁾ Dok. 38.279/1065.

⁽⁷⁶⁾ Dok. 38.279/1075. Bogstaverne »pb« betyder formodentlig »problem«.

⁽⁷⁷⁾ Dok. 38.279/1106.

(53) Et andet e-brev til FNB af 26. november 2001 fra departementet Côtes-d'Armor indeholder følgende besked efter at have angivet, at prisaftalen »anvendes korrekt« i tre slagterier, hvor der er aflagt besøg: »disse slagterier har forpligtet sig til fortsat at anvende prisaftalen, hvis branchen på nationalt niveau fortsat forpligter sig til at anvende prisaftalen. Vi håber, at forhandlingerne i morgen giver resultat, og at vi kan vende hjem og bede dem om konkret at anvende den«⁽⁷⁸⁾.

1.7.2. Aftalens annoncerede ophør

(54) Den 19. november 2001, dvs. nogle dage efter modtagelsen af Kommissionens begæring om oplysninger (se betragtning 3), meddelte formanden for FNICGV, der var opmærksom på, at medlemmerne af sammenslutningen udsatte sig for bøder på grund af overtrædelse af konkurrencereglerne, formanden for FNSEA, at han så sig »forpligtet til allerede i dag at bringe aftalen til ophør, hvilket oprindeligt var fastsat til den 30. november 2001«⁽⁷⁹⁾.

(55) Som svar på Kommissionens advarselsskrivelse af 26. november 2001 (se betragtning 4) svarede alle sammenslutninger, at aftalen af 24. oktober 2001 ikke ville blive forlænget efter den 30. november, idet de alle oplyste, at aftalen allerede var blevet opsagt nogle dage før af en af parterne.

(56) Et dokument fra FNICGV med titlen »info flash« af 30. november 2001 omtaler et møde den 29. november 2001. Der står: »de aftalte minimumspriser for udsætterkøer fastsat den 24. oktober 2001 er ikke og vil ikke blive videreført. Det var konklusionen på det møde, der blev afholdt i går i Paris med deltagelse af aftaleparterne«⁽⁸⁰⁾.

1.7.3. Mødet den 29. november 2001

(57) De håndskrevne noter fra direktøren for FNB, der blev fundet under kontrolundersøgelsen i sammenslutningens lokaler, indeholder nogle passager om dette møde. På et ark står der indrammet øverst til højre »møde torsdag den 29. november, kl. 8.00« (i betragtning af sammenhængen er der formodentlig tale om noter fra forberedelsen af mødet den 29. november): »forhandle regionale prisaftaler. Svar til Kommissionen. OK, vi

accepterer aftalens ophør. Anbefalet prisaf tale: skal den fremlægges sort på hvidt? I fagforeningsbladet: ja (i form af anbefalinger) ... tale om vejledende priser«⁽⁸¹⁾. Vedrørende prisaf tale: »kan ikke videreføres i den nuværende form, da den er ulovlig. Der skal fortsat udøves pres for at anvende interventionspriserne (hvilket i realiteten er at anvende prisaf tale). Uden at tale for meget om det«⁽⁸²⁾.

(58) De håndskrevne noter indeholder yderligere argumenter på en side, hvor der øverst i højre hjørne står »diskussioner den 29. november 2001« efterfulgt af en række initialer (Kommissionen kan ikke identificere alle deltagerne, men visse initialer svarer helt klart til to af næstformændene, FNB's direktør og generalsekretær, direktøren for FNPL, der undertegnede Rungis-protokollen på denne sammenslutnings vegne, formanden for FNCBV og formanden for FNICGV. To andre initialer svarer formodentlig til repræsentanter for CNJA⁽⁸³⁾). Derefter står der flere gange, at det er nødvendigt at »fortsætte«⁽⁸⁴⁾. Ved siden af initialerne for formanden for FNICGV står der: »aftale underskrevet: vi kan ikke lade den løbe videre. OK til at overholde en fast pris for tilbagetrækning«. Herefter følger en række tal, hvor der i marginen står skrevet: »OK aftale«⁽⁸⁵⁾.

(59) Den følgende håndskrevne side indeholder en række udtryk: »vejledende pris, rentabel pris, målpris, målpris avler, målpris, mål avler«. Herefter kommer initialerne for formanden for FNICGV og udtrykket: »jeg skriver intet/tlf.«. Derefter en undertitel »comm. Presse« og »prisaf tale = anti-EF, så vi stopper, men fortsætter med anbefaling af pris, vore avlere, fagforeningsmål«⁽⁸⁶⁾.

⁽⁷⁸⁾ Dok. 38.279/1098.

⁽⁷⁹⁾ Dok. 38.279/164.

⁽⁸⁰⁾ Dok. 38.279/360.

⁽⁸¹⁾ Dok. 38.279/736.

⁽⁸²⁾ Dok. 38.279/737.

⁽⁸³⁾ Der kan eventuelt være tale om JA's repræsentant på et koordineringsmøde vedrørende oksekøds krisen (se dok. 38.279/620) og en af JA's repræsentanter ved rundbordsdrøftelserne om oksekød den 5.12.2001 (dok. 38.279/580).

⁽⁸⁴⁾ »Prisaf tale har haft stor betydning: givet håb og social fred ⇒ fortsætte som planlagt med passende kommunikation« (dok. 38.279/738); »markedet bruger naturligvis prisaf tale, lad os fortsætte« (ibid.).

⁽⁸⁵⁾ Dok. 38.279/738.

⁽⁸⁶⁾ Dok. 38.279/739 (understregningerne fjernet).

- (60) Endelig står der under overskriften »syntese«: »aftale (mundtlig/tlf.) om overholdelse af målpris avler«, der følges af visse priser på bestemte kødkvaliteter. »Hvordan: fagforeningsaktion, henstillinger/anbefalinger«⁽⁸⁷⁾. På en ny håndskreven side står der »enighed om ikke længere at kommunikere skriftligt«⁽⁸⁸⁾. Et andet ikke-dateret håndskrevet dokument (fra efter den 27. november 2001) indeholder følgende bemærkning: »obs«: »pas på skriftlig kommunikation → aftale«⁽⁸⁹⁾.
- (61) Nogle af de håndskrevne sider afspejler forståelsesvanskeligheder hos de lokale repræsentanter⁽⁹⁰⁾. FNB arrangerede endvidere den 4. december 2001 en telekonference med de lokale repræsentanter for at forklare »princippet med »målpriser« for oksekød«⁽⁹¹⁾.
- (62) I andre håndskrevne noter hedder det: »aftale [→ nødvendigt med andre betingelser] om overholdelse af fagforeningernes målpris. (...) Rose slagteriernes (nævn de gode) samfundssind i pressen. Aftale for at moralisere markedet. Fagforeningernes anbefalinger«⁽⁹²⁾.
- (63) I en samtale med næstformanden for FNB den 4. december 2001, der findes på FNSEA's internetadresse, udtaler denne: »i sidste uge understregede vi, hvor vigtig prisaftalen er for at få stoppet prisleddet. Virksomhederne erkender dens virkning, men de ønsker samtidig at følge henstillingerne fra Bruxelles. I Frankrig vil vi ikke længere tale om en brancheaftale om priser, men om mål for minimumspriser. Vi vil fortsat kræve, at man anvender fagforeningernes priser«. På spørgsmålet »har alle virksomhederne fået besked på at anvende de således diskuterede priser« svarede næstformanden for FNB: »der findes intet skriftligt om den nye aftale. Kun ord. Men af meget stor betydning. Virksomhedernes repræsentanter på nationalt niveau meddelte ligeledes mundtligt indholdet af deres drøftelser«. Vedrørende gennemførelsesbestemmelserne sagde næstformanden: »Hvad angår priserne, skal de svare til de priser, der blev diskuteret i sidste uge. Hvis det ikke er tilfældet, opstiller vi blokader ved

de pågældende slagterier. Allerede tirsdag stillede fire delegationer på ny fire slagterier i Vendée til regnskab. Vi vil henvende os til dem for at få oplyst, om de har modtaget de samme retningslinjer for deres nationale struktur, som vi har. Vi vil se, hvad ord betyder efter chokket fra den skriftlige kommunikation«⁽⁹³⁾.

- (64) På samme måde kan man læse i et dokument af 5. december af 2001, der findes på hjemmesiden for FDSEA i Vendée og på FNSEA's hjemmeside: »den mundtlige aftale, der blev indgået i slutningen af sidste uge for oksekødssektoren, er længe om konkret at blive anvendt. Som for en måned siden. De tøvende slagterier er stadig de samme. Der tales rigtig nok ikke længere om en brancheaftale. OK, konstaterer FDSEA, men vi ændrer den pris aftale, der blev indgået for en måned siden, til en egentlig pris aftale på fagforeningsniveau via en forpligtelse til at anvende minimumspriser på hele området. Hele branchen skulle omtale denne aftale i begyndelsen af ugen«. Den ansvarlige anførte efter et besøg i et slagteri »ikke at have modtaget noget fra de nationale instanser«. Der fortsættes: »hvad angår en øjeblikkelig og fuldstændig overholdelse af denne pris aftale i hele landet, kan slagterierne have tillid til FDSEA. Hvis situationen ikke løses mandag, blokerer vi på ny. FNSEA opfordrer alle departementer til at gøre det samme«. Efter at have nævnt drøftelserne mellem demonstranter og et slagteri understreges det i dokumentet: »slagteriets ledelse diskuterede med [formanden for FNICGV]. Sidstnævnte bekræftede drøftelserne i sidste uge«. Noten fortsætter med et citat fra en leder fra FDSEA i Vendée: »Alle dyr, der slagtes i departementet, hvor vore minimumspriser ikke har været anvendt, skal anmeldes med fax til FDSEA. Afhængig af disse oplysninger vil vi tage stilling til, om de pågældende virksomheder skal udsættes for blokade eller ej. De ansvarlige i Vendée afleverede med styrke og overbevisning denne besked til alle FDSEA samlet i Paris indtil torsdag. Pris aftalen eksisterer således fortsat. Det er måske ikke en brancheaftale, men det er fortsat en fagforeningsaftale. Hele vejen igennem«⁽⁹⁴⁾.

1.7.4. Mødet den 5. december 2001

- (65) Den 5. december 2001 blev der afholdt en »journée nationale viande bovine«, arrangeret af FNSEA⁽⁹⁵⁾. Om eftermiddagen var der arrangeret en rundborde diskussion⁽⁹⁶⁾ med deltagelse af repræsentanter for de forskellige parter i aftalen af 24. oktober 2001.

⁽⁸⁷⁾ Dok. 38.279/740.

⁽⁸⁸⁾ Dok. 38.279/750.

⁽⁸⁹⁾ Dok. 38.279/1150.

⁽⁹⁰⁾ F.eks. dok. 38.279/748: »hvordan virker det? hvilken pris?«.

⁽⁹¹⁾ Dok. 38.279/1118.

⁽⁹²⁾ Dok. 38.279/750.

⁽⁹³⁾ Dok. 38.279/368.

⁽⁹⁴⁾ Dok. 38.279/366.

⁽⁹⁵⁾ Dok. 38.279/474.

⁽⁹⁶⁾ Dok. 38.279/401 bis.

- (66) I et e-brev af 6. december 2001 fra en repræsentant for FRSEA i Bretagne til formændene for FDSEA i regionen, som Kommissionen fandt under kontrolundersøgelsen hos FNSEA, hedder det: »efter mødet i går kan der fastsættes tre prioriteter: sikre minimumspriser for hundyr, rense markederne, overveje kontrol. Hvad angår det første punkt, blev alle enige om, at hvis der ikke længere er en officiel pris aftale af de grunde, jeg nævnte i min sidste besked, er det nødvendigt at bevare et fagforeningspres på [sic] priserne for hundyr, så de holdes inden for den eksisterende pris aftale og ajourføres i forhold til priserne for særlige køb (...). Hvad angår minimumspriserne, erklærede de nationale formænd for FNICGV og FNCBV, at de var klar over nødvendigheden af at bevare markedspriserne og dele den med deres medlemmer. Ikke desto mindre får vi ingen skriftlig aftale om dette punkt, og en bevarelse af priserne vil afhænge af vores evne til i tilstrækkelig grad at bevare presset i branchen. Jeg foreslår derfor allerede ved udgangen af denne uge at tage kontakt (enten telefonisk eller via en delegation) med slagterierne i de respektive departementer for at sikre, at de fortsat er indstillet på at holde priserne på det allerede eksisterende og ajourførte niveau og oplyse dem om den fagforeningsaktion, som vi allerede i næste uge vil kunne iværksætte, hvis denne forpligtelse ikke opfyldes«⁽⁹⁷⁾.
- (67) I en ugentlig informationsnote fra FNPL resumeres »Journée nationale viande bovine« som følger: »en fagforeningsdag, der gjorde det muligt at undgå en mælkekød-krig, sikrede en fortsat overholdelse af pris aftalen og gav deltagerne mulighed for at komme til udtryk. Det meste af formiddagen gik med en præsentation af gennemførelsen og anvendelsen af de forskellige priser (fedekalve, JB i Loire-området og køer). Overordnet set er det nødvendigt at bevare pris aftalen, og det kræver et fagforeningspres, selv om der ikke er særlige gennemførelsesproblemer. Aftalen er dog en midlertidig etape, idet målet er at få produktionen til at svare til markedet (...). Eftermiddagen gik med en rundbordsdiskussion. Repræsentanterne for slagterierne ([formændene for FNCBV og FNICGV]) accepterer en mundtlig videreførelse af pris aftalen«. Under overskriften »problemer med overholdelse af pris aftalen VB« står der: »et slagteri [i departementet Saône-et-Loire] anvender ikke pris aftalen, finder producenternes krav uacceptable og truer med i tilfælde af en fagforeningsaktion at underrette de offentlige myndigheder og Europa-Kommissionen. Beskeden [fra formanden for FICGV] virker hverken klar eller fast!«⁽⁹⁸⁾.
- (68) I de håndskrevne noter fra direktøren for FNB, som Kommissionen kopierede under kontrolundersøgelsen i sammenslutningens lokaler, er der seks sider, der omhandler »Journée nationale viande bovine« den 5. december 2001⁽⁹⁹⁾. Med hensyn til import står der: »sig ikke længere »mod import«, gå til cateringsektoren«⁽¹⁰⁰⁾. Efter initialerne for formanden for FNSEA står der: »en fejl: at have skrevet importstop, men vi fik besked fra Bruxelles og andre fra COPA. Uden at skrive det: lad os fortsat anvende »målpriser« eller prisniveauer, under hvilke priserne ikke må [falde]. Vi er sikre på, at branchen vil føre en prispolitik«. Der står endvidere: »intet skriftligt«⁽¹⁰¹⁾.
- (69) Under rundbordsdiskussionerne den 5. december 2001 står der bl.a. under overskriften »aftalen af 25. oktober« efter initialerne for FNB's generalsekretær: »fagforeningsmål: fortsætte«. Herefter følger kommentarer fra formændene for FNCBV og FNICGV. Om førstnævnte står der: »vi kan ikke længere skrive, men fortsætte«. Om det næste punkt: »vi fastholder vores forpligtelse vedrørende den særlige købspris. Beskeden er gået videre til vores virksomheder. Dvs. + 30 til + 40 c. Uformelt fortsætter pris aftalen«. Herefter igen formanden for FNCBV: »ja OK. Men alle skal anvende den«⁽¹⁰²⁾. Endelig og som konklusion står der efter initialerne for formanden for FNSEA: »pris aftalen ophører ikke, men intet skriftligt. Dem, der ikke adlyder, opsøger vi«⁽¹⁰³⁾.
- (70) I en note af 14. december 2001 fra formanden for FDB, der er offentliggjort på hjemmesiden for FDSEA i Marne, hedder det: »Da den indgåede aftale er i modstrid med EU-reglerne, anvender vi den uden at underskrive (...). Enhver, der springer fra, skal straks bringes tilbage på sporet«⁽¹⁰⁴⁾.

⁽⁹⁸⁾ Dok. 38.279/489.

⁽⁹⁹⁾ Dok. 38.279/751-756.

⁽¹⁰⁰⁾ RHD betyder »restauration hors domicile«, dvs. catering. Denne sektor er hovedforbrugeren af importeret oksekød. Dok. 38.279/751.

⁽¹⁰¹⁾ Dok. 38.279/751 (understregninger fjernet).

⁽¹⁰²⁾ Dok. 38.279/754.

⁽¹⁰³⁾ Dok. 38.279/756.

⁽¹⁰⁴⁾ Dok. 38.279/1221.

⁽⁹⁷⁾ Dok. 38.279/487.

1.8. Aftalens anvendelse

1.8.1. Generelt

- (71) Som det fremgår, udgjorde det dokument, som seks sammenslutninger den 24. oktober 2001 blev enige om, en »aftale«, der forpligtede disse sammenslutninger. Det forhold, at sammenslutningerne følte sig bundet af aftalen, ses i øvrigt af de kommunikéer, de udsendte straks efter indgåelsen af aftalen. Den 25. oktober 2001 fremsendte fire landbrugssammenslutninger således en note til repræsentanterne for alle lokal- og sektorforeninger om aftalen, hvor de understregede: »fremover skal vi alle være meget opmærksomme på nøje at overholde aftalen i hele landet fra og med mandag«⁽¹⁰⁵⁾. På samme måde er der heller ikke i telefaxen fra formanden for FNICGV til medlemmerne allerede den 24. oktober 2001 tvivl om, at der eksisterer en aftale, hvis anvendelse er obligatorisk⁽¹⁰⁶⁾. Det er i øvrigt også sådan, at operatørerne forstod aftalen. Det fremgår af et fagedokument af 24. oktober 2001 udarbejdet på foranledning af et slagteri i Saône-et-Loire, at repræsentanten for FDSEA ville indgå en lokalaftale med slagteriet; dette »præciserede, at det var unødvendigt, da de nationale aftaler var gyldige i hele landet«⁽¹⁰⁷⁾. På samme måde svarede et medlem af FNICGV på ovennævnte telefax fra formanden for sammenslutningen, at han havde taget aftalen ad notam (som han i øvrigt var uenig i), og han anførte, at han »ville træffe alle foranstaltninger for uden ophør at anvende den«⁽¹⁰⁸⁾.
- (72) Landbrugssammenslutningerne opfordrede straks deres medlemmer til i så høj grad som muligt at udbrede kendskabet til den vedtagne prisaf tale og sikre, at den blev anvendt⁽¹⁰⁹⁾, og uden ophør anmelde de tilfælde, hvor prisaf talem ikke fandt anvendelse⁽¹¹⁰⁾. Formanden for FDSEA i Vendée erklærede i en samtale offentliggjort den 2. november 2001 i avisen *La Vendée agricole*: »diskussionerne er færdige. Landbrugssammenslutningerne har indgået aftale med FNSEA og de særlige sammenslutninger den 25. oktober kl. 9.00. Fremover vil denne prisaf tale finde anvendelse i hele landet og gælde for alle virksomheder«⁽¹¹¹⁾.
- (73) For at »ratificere« den nationale aftale i marken blev der indgået en række lokalaf taler⁽¹¹²⁾. Der var tale om aftaler indgået mellem lokale landbrugsforeninger (generelt på departementniveau) med et eller flere slagterier. Indgåelse af sådanne aftaler mod ophævelse af blokader mod slagterier skete straks efter indgåelsen af den nationale aftale, men også i hele november måned. Nogle gange blev der blot indgået mundtlige aftaler om at overholde den nationale aftale⁽¹¹³⁾.
- (74) Generelt fremgår det af sagens akter, at disse lokalaf taler var nøjagtige kopier af den nationale aftale af 24. oktober 2001⁽¹¹⁴⁾. Hvis der ikke var indgået lokalaf taler, udsatte slagterierne sig for blokader af deres anlæg, indtil der kunne undertegnes en aftale⁽¹¹⁵⁾. I nogle tilfælde gav slagterierne ikke op og fik ved retskendelser fra de franske retlige myndigheder ophævet blokaderne⁽¹¹⁶⁾.

⁽¹¹²⁾ Dok. 38.279/204 (aftale i Charolles), dok. 38.279/279 (aftale i Moselle), dok. 38.279/280 (aftaler i Vendée) og dok. 38.279/822 (aftaler i Loir-et-Cher). Se også aftale mellem FRSEA i Basse-Normandie og slagterierne i denne region i begyndelsen af november 2001 (dok. 38.279/823).

⁽¹¹³⁾ F.eks. dok. 38.279/1123.

⁽¹¹⁴⁾ Bl.a. kan nævnes dok. 38.279/826 og 827 (departementet Loire), dok. 38.279/834 (departementet Oise), dok. 38.279/837 og 839 (to aftaler i departementer Corrèze), dok. 38.279/841 og 845 (departementet l'Allier). Nogle dokumenter omhandler ligeledes mundtlige forpligtelser til at overholde aftalen (dok. 38.279/852 af 19.11.2001). Se også håndskrevne noter fra direktøren for FNB, dok. 38.279/911. Se også telefax fra FRSEA i Bretagne, der opremsede de aftaler, der er indgået med slagterier, opdelt efter departementerne i denne region, af 29. oktober 2001.

⁽¹¹⁵⁾ Se f.eks. dok. 38.279/882 og 883, dok. 38.279/420 (»denne prisaf tale overholdes stort set, selv om det nu og da er nødvendigt med fagforeningsaktioner«).

⁽¹¹⁶⁾ Se f.eks. slagteriet La Tour du Pin, der først afviste at indgå en lokalaf tale (dok. 38.279/1272) og blev ramt af blokade fra den 20. til den 23.11.2001 (dok. 38.279/868-871 og dok. 38.279/1268 m.v.) for til sidst at få en kendelse fra Tribunal de grande instance de Bourgoin Jallieux (dok. 38.279/1255-1267).

⁽¹⁰⁵⁾ Dok. 38.279/1121.

⁽¹⁰⁶⁾ Dok. 38.279/88 og 89.

⁽¹⁰⁷⁾ Dok. 38.279/181.

⁽¹⁰⁸⁾ Dok. 38.279/1204.

⁽¹⁰⁹⁾ Se f.eks. dok. 38.279/584, 617 og 1152.

⁽¹¹⁰⁾ Mange dokumenter i den henseende, f.eks. dok. 38.279/187 og 237.

⁽¹¹¹⁾ Dok. 38.279/237.

- (75) I nogle tilfælde var disse aftaler imidlertid mere vidtgående end planlagt. Selv om aspektet i aftalen af 24. oktober 2001 vedrørende importstop var blevet omformuleret i Rungis-protokollen af 31. oktober 2001, viser sagen, at nogle lokalaftaler fra november ikke desto mindre eksplicit vedrørte et midlertidigt importstop⁽¹¹⁷⁾. I et tilfælde, som Kommissionen har kendskab til, blev der indgået en lokalafale af andre aktører i sektoren, som f.eks. den lokale kvæghandlerforening⁽¹¹⁸⁾.
- (76) Efter indgåelsen af den nationale aftale ser det ud til, at der har været drøftelser om inddragelse af sektorerne i de efterfølgende led. Bl.a. var der planer om at implicere supermarkeder og cateringsektoren. Sagens akter giver imidlertid ikke mulighed for at konkludere, at disse sektorer var impliceret i vedtagelsen eller anvendelsen af prisaftalen⁽¹¹⁹⁾. I deres svar på Kommissionens begæringer om oplysninger af 9. november 2001 bekræfter sammenslutningerne, at de ikke råder over dokumenter udvekslet med distributørerne i relation til den omstridte aftale.

1.8.2. Import

- (77) Som nævnt ovenfor indebar aftalen af 24. oktober 2001 ligeledes en forpligtelse til »midlertidigt importstop« gældende for alle oksekødsprodukter. Den 31. oktober 2001 lempede Rungis-protokollen denne forpligtelse en smule ved kun at tale om »solidaritet«.
- (78) De statistiske oplysninger, som Kommissionen råder over, viser, at i ugen efter indgåelsen af aftalen var salget af ikke-fransk oksekød på Rungis-markedet faldende, dog ikke mærkbart⁽¹²⁰⁾. FNICGV har ligeledes som bilag til svar på advarselsskrivelsen (se betragtning 4) fremlagt tabeller, der viser de importmængder, der blev solgt i Rungis i perioden fra 1. til 26. oktober 2001 og i perioden fra 1. til 27. november 2001. Disse tal viser, at de importmængder, der er solgt via Rungis, ikke faldt i

november i forhold til oktober, men tværtimod steg⁽¹²¹⁾. Det skal imidlertid bemærkes, at FNICGV i bilag 5 og 6 som svar på klagepunktsmeddelelsen fremlagde to nye tabeller, »tabel over import af oksekød til det franske marked« og »tabel over import af fersk kød til det franske marked«. Disse tabeller viser et mærkbart fald i importen fra november 2001 i forhold til oktober 2001 og i december 2001 i forhold til november 2001. I januar 2002 steg importmængderne betydeligt. Fra oktober til december 2001 faldt importen fra Tyskland og Nederlandene, der er de lande, der eksporterer mest til Frankrig, med henholdsvis over 25 % og over 14 % for igen at stige i januar 2002 med henholdsvis 24 og 29 %. På høringen forklarede repræsentanten for FNICGV, at der kunne være tale om normale cykliske fænomener på dette tidspunkt af året⁽¹²²⁾, og at disse bevægelser kunne forklares med andre forhold end aftalen.

- (79) Det skal i øvrigt nævnes, at de lokalaftaler, der blev indgået efter aftalen af 24. oktober, indeholdt en bestemmelse om importstop. Der er imidlertid intet, der tyder på, at Rungis-protokollen har påvirket de tidligere lokalaftaler. På trods af protokollen indeholdt de lokalaf-taler, der blev indgået efter den 31. oktober 2001, stadig en bestemmelse om importstop. Der henvises faktisk fortsat til »forpligtelsen til midlertidigt importstop (herunder europæisk import) indtil den nye nationale for-handling«⁽¹²³⁾.
- (80) Den dag, hvor aftalen af 24. oktober 2001 blev indgået, opfordrede lederne af FNB og FNSEA til boykot af ikke-fransk kød og truede med repressalier over for dem, der ikke overholdt denne boykot⁽¹²⁴⁾. Allerede den 30. oktober ødelagde demonstrerende avlere kød fra andre medlemsstater⁽¹²⁵⁾. Forskellige dokumenter (e-breve, noter, skrivelser på FDSEA's hjemmeside) viser, at landbrugsforeningerne i forskellige departementer i månederne november og december kontrollerede køds oprindelse. I en telefax fra FRSEA i Basse-Normandie til direktøren for FNB den 9. november 2001 står der bl.a.: »Orne og Calvados kontrollerer lastbiler med importeret

⁽¹¹⁷⁾ Standardaftalen udarbejdet af FDSEA og CDJA i Isère den 13.11.2001 indeholdt således fortsat en forpligtelse til midlertidigt importstop (dok. 38.279/885). Sådanne aftaler blev på dette tidspunkt indgået af nogle slagterier (dok. 38.279/882). Se også dok. 38.279/1287.

⁽¹¹⁸⁾ Dok. 38.279/825-827 i departementet Loire.

⁽¹¹⁹⁾ Se derimod brev fra formanden fra FNCBV til formanden for FNSEA den 9.11.2001 (dok. 38.279/410). Dok. 38.279/617 nævner FNB's kontakt med sammenslutningen af store og mellemstore supermarkeder, men nævner intet om et eventuelt resultat.

⁽¹²⁰⁾ Dok. 38.279/08.

⁽¹²¹⁾ Dok. 38.279/356-359. Tal for de sidste dage af oktober er ikke fremlagt.

⁽¹²²⁾ De tal, der ligeledes findes i denne tabel for perioden oktober-december 2000, er ikke repræsentative i den henseende på grund af krisen i oktober 2000. Tallene for perioden oktober-december 1999, der ser ud til at være stabile, bekræfter ikke denne cykliske forklaring.

⁽¹²³⁾ Se f.eks. 38.279/882, 885 og 1285.

⁽¹²⁴⁾ Dok. 38.279/318.

⁽¹²⁵⁾ Dok. 38.279/322.

kød: intet at bemærke«⁽¹²⁶⁾. I et e-brev af 13. november 2001 til FNB med titlen »kontrol af importeret oksekød Loir-et-Cher« anføres det, at: »vi har her til morgen gennemført en aktion for at kontrollere oksekødets oprindelse. Vi fandt kød fra Holland, Tyskland og Polen«⁽¹²⁷⁾. I en telefax fra en repræsentant for FDSEA i Maine-et-Loire til direktøren for FNB den 11. december 2001 med titlen »kontrol i slagterier i Maine-et-Loire« står der bl.a., at: »intet unormalt — prisaftalen anvendes — ingen import«⁽¹²⁸⁾.

1.8.3. Priserne

- (81) Tabellerne over de ugentlige gennemsnitspriser for forskellige kategorier af kød, som sammenslutningerne vedlagde deres svar på begæringen om oplysninger (se betragtning 3), viser, at prisen for hver kategori begyndte at stige fra uge 43 (den uge, hvor aftalen af 24. oktober 2001 blev indgået) efter et fald i ca. 20 uger⁽¹²⁹⁾ (se betragtning 14).
- (82) Anvendelsen og følgerne af prisaftalen af 24. oktober 2001 støttes af en række beviser.
- (83) For det første viser en række dokumenter, at prisaftalen er blevet spredt via pressen eller med brev til medlemmerne⁽¹³⁰⁾.
- (84) For det andet udtaler næstformanden for FNB i et dokument med titlen »anvendelse og overholdelse af prisaftalen«, der findes på FNSEA's hjemmeside, og som er dateret den 14. november 2001: »på trods af

startvanskeligheder giver de 15 første dage mulighed for at konkludere, at prisaftalen er blevet anvendt i de fire slagterier i departementet [Vendée]«, en konstatering, der fremgår af kontrolbesøg i slagterierne. Det står anført i samme dokument, at »kontrollen fortsætter på samme niveau«⁽¹³¹⁾.

- (85) For det tredje hedder det i en note fra FNSEA af 7. november 2001 med titlen »oksekød: status«: »det ser ud til, at prisaftalen følges ret godt for kategorierne O og P. Den anvendes tilsyneladende mindre konsekvent på kødracerne, navnlig køer i kategorien R, hvor der tilsyneladende er for store prisforskelle«⁽¹³²⁾. I en note fra samme sammenslutning af 15. november 2001 hedder det om prisaftalen: »1. Oksekød: Denne prisaf-tale overholdes stort set af operatørerne, selv om det nu og da er nødvendigt med en fagforeningsaktion«⁽¹³³⁾. En tredje note, der ikke er dateret, men skrevet mellem den 9. og 15. november⁽¹³⁴⁾, nævner, at »der er registreret betydelige følger for køer i kategorien U og R og mindre følger for køer i kategorien O og P. Problemer med nedrykning ved anvendelse af prisaftalen«.
- (86) For det fjerde konstaterede formanden for FDB i Aude i et brev af 20. november 2001, at »det er blevet bekræftet over for os, at aftalen ikke altid er blevet overholdt eller kun på visse betingelser fastsat af køber«⁽¹³⁵⁾. I en telefax af 19. november 2001 fra FDSEA i Finistère til FNB er der påført følgende håndskrevne bemærkning: »vi har ikke fået klager fra avlere over manglende overholdelse af prisaftalen«⁽¹³⁶⁾. I en fax fra FDSEA i Pas-de-Calais til FNB af 29. november 2001 hedder det under overskriften »overholdelse af prisaftalen«: »generelt har prisaf-talen været overholdt allerede fra den første uge. Priserne var en smule højere i uge 2 og 3 for igen at falde i uge 4 og 5. Tilstedeværelsen af en repræsentant fra FDSEA, der registrerede samtlige priser på markedet, har tilsyneladende bekymret slagterierne, der har overholdt prisaf-talen«⁽¹³⁷⁾.

⁽¹²⁶⁾ Dok. 38.279/823.

⁽¹²⁷⁾ Dok. 38.279/822.

⁽¹²⁸⁾ Dok. 38.279/849. Se også dok. 38.279/1228.

⁽¹²⁹⁾ Dok. 38.279/117.

⁽¹³⁰⁾ Se presseklip vedlagt som bilag til FNICGV's svar på Kommissionens begæring om oplysninger. Se også f.eks. dok. 38.279/584.

⁽¹³¹⁾ Dok. 38.279/277.

⁽¹³²⁾ Dok. 38.279/422. Bogstaverne svarer til kødkategorierne ifølge EU-reglerne (se fodnote 13).

⁽¹³³⁾ Dok. 38.279/420.

⁽¹³⁴⁾ Dok. 38.279/424: Noten nævner Kommissionens begæring om oplysninger af 9.11.2001 og udkastet til svar på denne (det endelige svar blev udarbejdet den 15.11.2001).

⁽¹³⁵⁾ Dok. 38.279/851.

⁽¹³⁶⁾ Dok. 38.279/852.

⁽¹³⁷⁾ Dok. 38.279/856.

- (87) For det femte hedder det i et e-brev til FNB af 26. november 2001 fra departementet Côtes-d'Armor: »her til morgen begav 150 avlere sig til tre slagterier (...). De kunne konstatere, at minimumspriserne anvendes korrekt«⁽¹³⁸⁾. Et andet e-brev fra formanden for FRSEA i Bretagne bl.a. til FNB af 28. november 2001 omhandler ligeledes de besøgte slagteriers overholdelse af prisaftalen, der vurderes som »fuldstændig« eller »altomfattende« afhængig af de enkelte tilfælde⁽¹³⁹⁾.
- (88) For det sjette findes der i de håndskrevne noter fra direktøren for FNB lignende bemærkninger. Således hedder det om et møde i FNB's bestyrelse⁽¹⁴⁰⁾ vedrørende departementet Aveyron: »problemer vedrørende reform → ujævn overholdelse af prisaftalen« og vedrørende departementet Cantal: »prisaf tale: problemer med R«⁽¹⁴¹⁾. Nogle sider længere fremme hedder det under overskriften: »sektoraf tale: hvilke perspektiver ved udgangen af november?« »status. Prisaftale: En prisstigning i størrelsesordenen 0,75 FRF/kg er observeret for køer i kategorien R og U i uge ..., og på nogle c./kg for køer i kategorien P og O. Bortset fra Angers har de regionale priser ved ankomst til slagteri ikke afspejlet prisaf talen«⁽¹⁴²⁾. Endelig henvises der i de håndskrevne noter fra et møde i Clermont-Ferrand den 3. december 2001 til prisaf talen, og det hedder: »det virker: Vi er ved at vinde. Situationen ændrer sig«⁽¹⁴³⁾.
- (89) Gennemførelsen af landbrugssammenslutningernes prisaf tale, som slagterisammenslutningerne tilsluttede sig ultimo november til primo december 2001, bekræftes ligeledes af flere dokumenter.
- (90) For det første blev denne prisaf tale omtalt i pressen under overskriften »fagforeningernes anbefalinger«⁽¹⁴⁴⁾.
- (91) Efter mødet den 5. december 2001 henvendte forman den for FNSEA sig endvidere til formændene for lokal foreningerne og de særlige foreninger og opfordrede dem til at »mobilisere deres netværk for straks fra mandag den 10. december at kontrollere købspriserne for oksekød«⁽¹⁴⁵⁾.
- (92) En telefax fra FDSEA i Maine-et-Loire til FNB af 11. december 2001 indeholder resultaterne af en »kontrolak tion«, som landmændene gennemførte hos slagterierne i dette departement. Det hedder: »prisaf tale overholdt«, selv om notens forfatter undrer sig over den fuldstændige overholdelse af prisaf talen og spørger, om ikke land mændene er blevet »narret«⁽¹⁴⁶⁾.
- (93) Flere nyhedstelegrammer offentliggjort på FDSEA's hjemmeside nævner nye blokader ved slagterier i midten af december 2001. Fra den 17. til den 19. december blev slagterier i en slagterigruppe, der var »den eneste i Frankrig, der ikke ville anvende prisaf talen«, blokeret ifølge et af disse nyhedstelegrammer. Slagterigruppen endte med at acceptere at anvende prisaf talen indtil den 11. januar 2002⁽¹⁴⁷⁾.
- (94) Under en kontrol i FNB's lokaler blev der fundet en kopi af et dokument på en side, hvor der øverst står »fax fra FDSEA 79, 13/12/01, 17.31«. Dette dokument har titlen »aftalen af 25. oktober 2001 (forlænget) undertegnet og anvendt af FNSEA, FNB, FNICGV og FNCBV/SICA« og indeholder en tabel med »fagforeningernes minimumspriser«. Nederst på siden står der: »alle medunderskriverne af denne aftale har bedt landbrugssammenslutningerne om at sikre overholdelse af denne aftale ved alle midler, som i deres øjne giver anledning til at gribe ind over for operatørerne i sektoren«⁽¹⁴⁸⁾. Det skal bemærkes, at FDSEA i Deux-Sèvres fremsendte et lignende dokument til et slagteri den 13. december 2001⁽¹⁴⁹⁾.

⁽¹³⁸⁾ Dok. 38.279/1098.

⁽¹³⁹⁾ Dok. 38.279/1106.

⁽¹⁴⁰⁾ Datoen for dette møde fremgår ikke af de håndskrevne noter. Ud fra sammenhængen må der være tale om mødet den 21.11.2001, hvor mødeindkaldelsen findes i dok. 38.279/716.

⁽¹⁴¹⁾ Dok. 38.279/1069.

⁽¹⁴²⁾ Dok. 38.279/1075.

⁽¹⁴³⁾ Dok. 38.279/746.

⁽¹⁴⁴⁾ Se artikel i *Union Paysanne* af 14.12.2001 (dok. 38.279/1178). Det hedder endvidere i artiklen, at »efter visse prisjusteringer skal prisaf talen i dag opfattes som fagforeningernes anbefaling, en vejledende salgspris for avlerne«.

⁽¹⁴⁵⁾ Dok. 38.279/492. Se også note fra FNB, dok. 38.279/509 og 510 og den fælles note til de fire landbrugssammenslutninger, dok. 38.279/522, der opfordrer til mobilisering.

⁽¹⁴⁶⁾ Dok. 38.279/849.

⁽¹⁴⁷⁾ Dok. 38.279/1222-1229.

⁽¹⁴⁸⁾ Dok. 38.279/812.

⁽¹⁴⁹⁾ Dok. 38.279/1198.

(95) Det skal endvidere nævnes, at nogle dokumenter understreger forbindelsen mellem importkontrol og priser. Den 24. oktober 2001, den dag, hvor prisaftalen blev drøftet mellem seks sammenslutninger, sendte Fédération française des commerçants en bestiaux et brev til den franske landbrugsminister, i hvilket der står: »i en markedsøkonomi kan man ikke have en ensidig prisfastsættelse uden samtidig at indføre et helt arsenal af beskyttelsesforanstaltninger mod udenlandsk konkurrence ved grænserne«⁽¹⁵⁰⁾. Faktisk var FNB allerede den 11. oktober 2001, da man diskuterede indførelse af minimumspriser, klar over, at det ville være nødvendigt med flere aktioner for at nå dette resultat. Den første af disse aktioner, som FNB nævner i en note kaldet »information til oksekødsektoren«, vedrørte netop import, navnlig i cateringsektoren⁽¹⁵¹⁾. Endvidere viser de offentlige dokumenter, som Kommissionen råder over, hvad enten der er tale om artikler i pressen eller nyhedstelegrammer udsendt på FNSEA's og FDSEA's hjemmesider, at de »kontrolforanstaltninger«, som landbrugssammenslutningerne gennemførte fra oktober til december i slagterierne, næsten udelukkende vedrørte priser og eventuel tilstedeværelse af importeret kød.

2. DE VIGTIGSTE BEMÆRKNINGER FRA PARTERNE

(96) I deres skriftlige svar på klagepunktsmeddelelsen og under høringen fremsatte de forskellige sammenslutninger følgende argumenter.

(97) FNSEA's væsentligste argumenter var, at:

- aftalen skal vurderes på baggrund af den situation, der herskede, da den blev undertegnet, nemlig en hidtil uset krise i oksekødsektoren siden oktober 2000. Denne krise betød betydelige prisfald uden noget håb om en tilbagevenden til normale tilstande på mellemlang sigt. Fællesskabsforanstaltningerne for at overvinde krisen, der i nogle medlemsstater ikke blev overholdt, viste sig utilstrækkelige. Ud over krisen i sektoren opstod der en menneskelig krise for landmænd, der kom i nød, og det gav nu og da anledning til voldsomme demonstrationer. Denne situation endte med i alvorlig grad at krænke den offentlige orden. Afta-

len af 24. oktober 2001, der væsentligst var en mediebegivenhed, »var den eneste mulighed for at indgyde håb og sikre social fred«⁽¹⁵²⁾

- FNSEA hverken er en virksomhed eller en sammenslutning af virksomheder. Det er en fagforening, der ikke har mulighed for at udøve tvang over for medlemmerne. FNSEA understreger, at aftalen ikke var konkurrencebegrænsende, men indgik »i en fagforeningssammenhæng, der gik ud på at beskytte avlernes interesser«, hvilket er en »opgave af almindelig økonomisk interesse«⁽¹⁵³⁾. FNSEA understregede ligeledes, at FNCBV er en sammenslutning af andelsforeninger. Der kan ikke indgås aftaler mellem en andelsforening og medlemmerne
- aftalen af 24. oktober 2001 ikke blev forlænget, men beslutningerne nåede ikke med det samme ud på lokalt niveau, og en manglende forlængelse hindrede under ingen omstændigheder en fortsættelse af fagforeningsaktionen
- den del af aftalen, der vedrørte import, »var i sig selv betænkelig«⁽¹⁵⁴⁾. Den var imidlertid et svar på en usædvanlig situation, havde kort varighed, da den »ophørte ultimo november 2001«⁽¹⁵⁵⁾, og den havde ingen virkning
- prisaftalen ikke var en ulovlig aftale. Den bør under alle omstændigheder omfattes af den anden undtagelse i artikel 2 i forordning nr. 26. Faktisk er aftalen »nødvendig« for at opfylde formålene med den fælles landbrugspolitik efter traktatens artikel 33, stk. 1, litra b) og c), og den »hindrer ikke opfyldelsen af de andre formål i artikel 33«⁽¹⁵⁶⁾
- landbrugsministeren offentligt opfordrede til indgåelse af aftalen
- overtrædelsen meget hurtigt ophørte for importens vedkommende. De oplysninger, som Kommissionen råder over efter den 1. december, er for isolerede til at godtgøre en forlængelse ud over denne dato
- i betragtning af den generelle situation, i hvilken aftalen af 24. oktober 2001 blev indgået, den meget korte varighed af »import«-aspektet og de manglende følger bør der under ingen omstændigheder pålægges en bøde.

⁽¹⁵⁰⁾ Dok. 38.279/829.

⁽¹⁵¹⁾ Dok. 38.279/1168. Se også referat af koordinationsmødet mellem FNSEA, JA, FNPL og FNB den 16. oktober 2001, der også citerer »kontrol af kødets oprindelse, navnlig i cateringsektoren« som det første punkt i strategien »for at sikre overholdelse af prisaftalen« (dok. 38.279/620).

⁽¹⁵²⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 24..

⁽¹⁵³⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 24.

⁽¹⁵⁴⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 26.

⁽¹⁵⁵⁾ Ibid.

⁽¹⁵⁶⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 29.

(98) FNB og FNPL henviste til FNSEA's bemærkninger. FNPL understregede ligeledes sin fagforeningskarakter og sit medlemskab af FNSEA.

(99) JA fremførte hovedsagelig følgende argumenter:

— Krisen i oksekødsektoren fra oktober 2000 var uden fortilfælde. Den medførte betydelige indtægtstab for avlerne uden udsigt til forbedring. Den gav anledning til en dyb social krise. På høringen understregede JA navnlig, at formålet med aftalen var at bringe håb til de landmænd, der var ramt af en alvorlig psykologisk krise.

— JA er en fagforening og ikke en sammenslutning af virksomheder.

— Aftalen om importstop var symbolsk og varede meget kort tid.

(100) FNCBV fremhævede navnlig, at aftalen af 24. oktober 2001 ikke blev forlænget. Denne manglende forlængelse forhindrede imidlertid ikke, at aftalen i de følgende uger fortsat blev anvendt. I virkeligheden aftog virkningerne af den nationale aftale gradvist frem til årsskiftet 2001.

(101) FNICGV fremsatte følgende argumenter:

— I efteråret 2001 nåede krisen i oksekødsektoren sit højdepunkt, og det medførte en række forstyrrelser af den offentlige orden. Formålet med aftalen var udelukkende at sikre opretholdelse af den offentlige orden.

— FNICGV modsatte sig den oprindelige aftale allerede den 19. november 2001. Sammenslutningen deltog ikke i en hemmelig forlængelse af aftalen. De dokumenter, der anvendes som beviser, stammer udelukkende fra landbrugssammenslutningerne. De viser udelukkende, at der forelå en ensidig prisaftale, som sammenslutningerne var enige om.

— Aftalen blev indgået efter trusler om vold fra avlernes side, hvilket efter fransk ret betyder, at aftalen ikke har retsvirkning (artikel 1111 og 1112 i den franske civile retsplejelov). Slagterierne havde i øvrigt ingen interesse i at indgå en sådan aftale.

— Aftalen vedrørte et meget begrænset antal dyr.

— FNICGV havde ingen mulighed for at påtvinge sine medlemmer noget som helst. Nogle medlemmer afviste da også at følge den aftale, der var indgået

på nationalt niveau. Aftalen foreskrev under ingen omstændigheder nogen gengældelsesforanstaltninger.

— Navnlig hvad angår importaspektet, har aftalen ikke haft følger.

— Landbrugsministeren opfordrede åbent avlerne og slagterierne til at indgå en aftale. Han har derfor påtvunget virksomhederne en konkurrencebegrænsende adfærd ⁽¹⁵⁷⁾.

— Hvad angår bøder, giver de konkrete forhold anledning til en moderat vurdering.

3. RETLIG VURDERING

3.1. Overtrædelse af EF-traktatens artikel 81, stk. 1

(102) Det hedder i EF-traktatens artikel 81, stk. 1: »Alle aftaler mellem virksomheder, alle vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og alle former for samordnet praksis, der kan påvirke handelen mellem medlemsstater, og som har til formål eller til følge at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen inden for fællesmarkedet, er uforenelige med fællesmarkedet og er forbudt ...«.

3.1.1. Virksomheder og sammenslutninger af virksomheder

(103) Det skal undersøges, om medlemmerne af de omhandlede sammenslutninger er »virksomheder« efter artikel 81, og om sammenslutningerne i sig selv er »sammenslutninger af virksomheder« ifølge denne artikel.

3.1.1.1. Begrebet virksomhed

(104) Ifølge fast retspraksis omfatter begrebet virksomhed enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde ⁽¹⁵⁸⁾. I den henseende kan også en fysisk person udgøre en virksomhed efter artikel 81, hvis denne person udøver økonomisk virksomhed ⁽¹⁵⁹⁾. Enhver virksomhed, der består i at udbyde varer og tjenesteydelser på markedet, er erhvervsmæssig virksomhed ⁽¹⁶⁰⁾.

⁽¹⁵⁷⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktmeddelelsen, s. 7.

⁽¹⁵⁸⁾ Se for eksempel Førsteinstansrettens dom af 30. marts 2000, Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali/Kommissionen, sag T-513/93, Sml. 2000 II, s. 1807, præmis 36, og den citerede retspraksis.

⁽¹⁵⁹⁾ Kommissionens beslutning 76/29/EØF af 2. december 1975 om en procedure i henhold til artikel 85 i traktaten om oprettelse af EØF (IV/26.949 — AOIP/Beyrard) (EFT L 6 af 13.1.1976, s. 8, afsnit II, punkt 2).

⁽¹⁶⁰⁾ Se for eksempel dom citeret i fodnote 158.

- (105) I det konkrete tilfælde repræsenterer fire af sammenslutningerne landmænd. Der er ingen tvivl om, at landmænd udøver en aktivitet, hvorved de producerer varer, de udbyder til salg. Landmænd er således, også som fysiske personer, virksomheder efter traktatens artikel 81. Hvis landmænd ikke udøvede økonomisk virksomhed, ville forordning nr. 26 ikke have nogen mening, da konkurrencereglerne i det tilfælde simpelthen ikke ville finde anvendelse på denne sektor.
- (106) På samme måde udøver slagterier mod betaling slagtevirksomhed og udbyder de derved fremkomne produkter til salg. De er således ligeledes virksomheder.
- (107) Det er rigtigt, at nogle slagterier er andelsselskaber. FNCBV er i øvrigt en sammenslutning af andelsselskaber. Som det fremgår af en dom vedrørende et andelsselskab i Danmark, ændrer den omstændighed, at et andelsselskab er organiseret i overensstemmelse med en medlemsstats lovgivning, ikke ved, at andelsselskabets virksomhed er af økonomisk karakter⁽¹⁶¹⁾. Navnlig vedrørende det argument, FNSEA har fremført (se betragtning 97, slutningen af andet led), skal det nævnes, at den omhandlede aftale ikke vedrører forholdet mellem et andelsselskab og dets medlemmer, men en aftale mellem seks selvstændige enheder, nemlig de sammenslutninger, som denne beslutning er rettet til.
- (108) Det kan derfor konkluderes, at medlemmerne af de forskellige implicerede sammenslutninger er virksomheder efter traktatens artikel 81.

3.1.1.2. Sammenslutning af virksomheder

- (109) De omhandlede sammenslutninger, der også omfatter virksomheder efter traktatens artikel 81, udgør derfor sammenslutninger af virksomheder eller sammenslutninger af virksomhedssammenslutninger.
- (110) FNSEA og JA har ganske vist fremført, at de er organiserede som faglige sammenslutninger efter afsnit I i bog IV i de franske arbejdsretlige regler, og at de derfor ikke udgør sammenslutninger af virksomheder. Som det imidlertid fremgår af EF-Domstolens retspraksis, er de retlige rammer for indgåelse af sådanne aftaler eller

vedtagelser samt den i de forskellige nationale retsordener givne retlige kvalifikation af disse rammer uden betydning for anvendelsen af traktatens artikel 81⁽¹⁶²⁾.

- (111) Endvidere finder denne bestemmelse ligeledes anvendelse på alment nyttige sammenslutninger, hvis deres aktiviteter eller medlemmernes aktiviteter har de følger, der ulovliggøres ved denne bestemmelse⁽¹⁶³⁾. I det konkrete tilfælde har FNSEA helt præcist fremført, at den praksis, sammenslutningen anklages for, udelukkende udgør en udøvelse af foreningsfriheden. Hvis denne praksis fordømmes, vil det være en krænkelse af denne grundlæggende ret.
- (112) Kommissionen erkender betydningen af foreningsfriheden således som understreget af FNSEA, navnlig i artikel 12, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder⁽¹⁶⁴⁾. Kommissionen undervurderer på ingen måde den information, rådgivning og det forsvar af faglige interesser, der påhviler faglige sammenslutninger. Sådanne sammenslutninger går imidlertid ud over denne opgave, når de bistår ved indgåelsen og gennemførelsen af aftaler, der krænker de præceptive retsregler, som f.eks. konkurrencereglerne. I det konkrete tilfælde er indgåelse af en aftale mellem landbrugssammenslutninger og sammenslutninger af operatører i de efterfølgende produktionsled, der tager sigte på at stoppe import og aftale minimumspriser, en krænkelse af lovlige fagforeningsaktiviteter.

- (113) Praksis i det franske konkurrenceråd giver endvidere en række eksempler på beslutninger, der i meget forskellige økonomiske sektorer, herunder landbrugssektoren, har fastslået overtrædelser af gældende konkurrenceregler fra faglige sammenslutningers side, hvorved de har

⁽¹⁶¹⁾ Førsteinstansrettens dom af 2. juli 1992, Dansk Pelsdyravlerforening/Kommissionen, sag T-61/89, Sml. 1992 II, s. 1931, præmis 50.

⁽¹⁶²⁾ Domstolens dom af 18. juni 1998, Kommissionen/Italien, sag C-35/96, Sml. 1998 I, s. 3851, præmis 40, og Domstolens dom af 30. januar 1985, Clair, sag 123/83, Sml. 1985, s. 391, præmis 17.

⁽¹⁶³⁾ Domstolens dom af 15. maj 1975, Frubo/Kommissionen, sag 71/74, Sml. 1975, s. 563, præmis 30; af 29. oktober 1980, van Landewyck o.a./Kommissionen, sag 209-215/78 og 218/78, Sml. 1980, s. 3125, præmis 88; og af 8. november 1983, IAZ o.a./Kommissionen, sag 96-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 og 110/82, Sml. 1983, s. 3369, præmis 20.

⁽¹⁶⁴⁾ EFT C 364 af 18.12.2000, s. 1. Det hedder i chartrets artikel 12, stk. 1: »Enhver har ret til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed på alle niveauer, navnlig i forbindelse med politiske og faglige sammenslutninger og medborgersammenslutninger (...)».

overskredet deres lovlige aktiviteter og er blevet pålagt sanktioner⁽¹⁶⁵⁾.

(114) Selv om foreningsfriheden er et væsentligt princip for at forsvare medlemmernes interesser, giver det ikke de faglige sammenslutninger ret til at anvende ulovlig praksis. Tværtimod bør deres rolle især være at undgå, at en sådan praksis vedtages.

(115) I det konkrete tilfælde fremgår det af sagen, at aftalparterne ikke på tidspunktet for indgåelsen af aftalen kunne være uvidende om, at den var uforenelig med fællesskabsreglerne. Således står der i de håndskrevne noter fra en af direktørerne for FNB dateret den 25. oktober vedrørende pressekonferencen om aftalen »uden for lov og ret«⁽¹⁶⁶⁾ og endnu tydeligere efter navnet på formanden for FNCBV: »lidt ulovligt, men skidt med det«⁽¹⁶⁷⁾. I de samme noter hedder det vedrørende et møde af 29. oktober 2001: »DGCCRF + Konkurrencerådet!!!«⁽¹⁶⁸⁾. I virkeligheden viser disse noter, at drøftelserne om en mulig prisaf tale fandt sted allerede i begyndelsen af oktober 2001. På et møde den 2. oktober 2001 står der efter initialerne på formanden for FNSEA: »det er konkurrencebegrænsende, men forpligtende« (dok. 38.279/950). Efter navnet på formanden for FNCBV står der: »kan vi stå skulder ved skulder? uden at DGCCRF tager os på fersk gerning?« (dok. 38.279/951). Efter indgåelsen af aftalen klagede flere tredjeparter imidlertid til formanden for FNSEA over aftalens ulovlighed (se betragtning 44). Erklæringerne fra formanden for FNCBV

til pressen vedrørende DGCCRF viser i øvrigt, at parterne var fuldstændig klar over, at aftalen var ulovlig (se betragtning 43)⁽¹⁶⁹⁾.

(116) Det skal endvidere nævnes, at Kommissionens beslutningspraksis og Domstolens og Førsteinstansrettens retspraksis giver talrige eksempler på sammenslutninger, der i sig selv er fuldstændig lovlige, men som ikke desto mindre på ulovlig vis har dannet baggrund for overtrædelser af konkurrencereglerne⁽¹⁷⁰⁾.

(117) De seks sammenslutninger, der indgik aftalen, udgør således sammenslutninger af virksomheder (eller sammenslutninger af sammenslutninger af virksomheder) efter traktatens artikel 81.

3.1.2. Aftalen

(118) Det er fast retspraksis, at for at der er tale om en »aftale« efter traktatens artikel 81, er det ikke nødvendigt, at parterne betragter denne som retligt bindende. Der kan siges at bestå en »aftale«, når parterne tilslutter sig en fælles plan, som begrænser eller er egnet til at begrænse deres individuelle forretningsmæssige adfærd ved at fastlægge linjerne i deres gensidige indsats eller mangel på indsats på markedet. Der stilles ikke krav om aftalemæssige sanktioner eller håndhævelsesforanstaltninger. Aftalen skal ikke nødvendigvis være skriftlig.

(119) Dvs. at en aftale som aftalen af 24. oktober 2001 udgør en »aftale« mellem sammenslutninger af virksomheder efter traktatens artikel 81⁽¹⁷¹⁾.

(120) Endvidere viser drøftelserne på møderne den 29. november og 5. december 2001, at der fandtes en lignende aftale mellem de samme parter, der var en forlængelse af den foregående. Formen blev ganske vist ændret i forhold til aftalen af 24. oktober 2001, da der ikke findes noget formelt skriftligt dokument. Som det imidlertid fremgår af oplysningerne, forholder det sig ikke desto mindre sådan, at disse drøftelser viser en fælles praksis

⁽¹⁶⁵⁾ Siden oprettelsen af konkurrencerådet har hver årsrapport indeholdt flere eksempler på anvendelse af konkurrencereglerne på fagforeninger eller sammenslutninger (se navnlig årsrapporter for 1987 og 1997). For eksempler på formelle beslutninger vedrørende landbrugssammenslutninger henvises til følgende beslutninger truffet af konkurrencerådet:

- nr. 00-D-01 af 22. februar 2000 om praksis i sektoren for frugt og grøntsager (denne beslutning blev annulleret den 17. oktober 2000 af Cour d'appel i Paris af andre grunde, der vedrørte en fejl vedrørende beslutningens adressat)
- nr. 96-D-60 af 15. oktober 1996 om konkurrencesituationen i sektoren for læggekartofler
- nr. 96-D-59 af 8. oktober 1996 om konstateret praksis i vin- og champagnesektoren
- nr. 95-D-77 af 5. december 1995 om konkurrencesituationen på markedet for honning
- nr. 94-D-61 af 29. november 1994 om konstateret praksis i sektoren for produktion og salg af kalve
- nr. 94-D-23 af 5. april 1994 om konstateret praksis i olivenoliesektoren.

⁽¹⁶⁶⁾ Dok. 38.279/892.

⁽¹⁶⁷⁾ Dok. 38.279/893.

⁽¹⁶⁸⁾ Dok. 38.279/901.

⁽¹⁶⁹⁾ Der kan endvidere henvises til en artikel i bladet *Les marchés* af 26.10.2001, dagen efter den formelle indgåelse af aftalen, hvori det hedder: »ifølge FNSEA har landbrugsministeren ingen forbehold vedrørende denne aftale, som nogle endda allerede mener er i modstrid med konkurrencereglerne« (dok. 38.279/198).

⁽¹⁷⁰⁾ Se f.eks., blandt den citerede retspraksis, Førsteinstansrettens dom af 30. marts 2000, Consiglio Nazionale degli Spedizionieri Doganali /Kommissionen (se fodnote 158), eller Domstolens dom af 30. januar 1985, Clair (se fodnote 162).

⁽¹⁷¹⁾ Se f.eks. Domstolens dom i sag Frubo/Kommissionen (se fodnote 163) og Clair (se fodnote 162), præmis 20.

for de forskellige sammenslutninger, der undertegnede den oprindelige aftale. Det fremgår navnlig helt klart af noterne fra direktøren for FNB fra møderne den 29. november og 5. december 2001. Her henvises der nemlig flere gange til de forskellige parter »aftale« (se bl.a. betragtning 58, 60 og 69). De faktuelle forhold, der er gennemgået ovenfor, viser endvidere, at parterne var enige om at hemmeligholde den nye aftale (se bl.a. betragtning 60). Sagen indeholder således en række referencer til nødvendigheden af »ikke længere at nedskrive noget« (se bl.a. betragtning 59, 60, 68, 69 og 70) og nøjes med en »mundtlig aftale« (se bl.a. betragtning 59, 60, 63 og 64). Uden på udtømmende vis at nævne dokumenterne på dette område kan det nævnes, at der i de håndskrevne noter fra direktøren for FNB står, at »vi er enige om ikke længere at kommunikere skriftligt«. Viceformanden for FNB erklærede: »der vil intet skriftligt foreligge om den nye »aftale«. Kun mundtlige udsagn ... Vi må veje vores ord efter chokket over det skriftlige«.

(121) FNICGV understregede, at aftalen var indgået under trusler om vold fremsat af avlerne, hvilket ifølge fransk civilret betyder, at aftalen er ugyldig. For at en forpligtelse udgør en aftale efter traktatens artikel 81, er det imidlertid ikke nødvendigt, at der foreligger en bindende og gyldig aftale efter national ret⁽¹⁷²⁾. Det følger endvidere af fast retspraksis, at en virksomhed eller en sammenslutning af virksomheder, der deltager i en aftale efter traktatens artikel 81, ikke kan gøre gældende, at deres deltagelse er opnået under tvang fra de øvrige deltagere. I stedet for at deltage i den omhandlede aftale kunne de have meddelt de kompetente myndigheder, at de havde været udsat for pres og have indgivet en klage til Kommissionen i medfør af artikel 3 i forordning nr. 17⁽¹⁷³⁾.

(122) Hvis en ugyldig aftale ikke var omfattet af artikel 81, således som FNICGV anfører ved at henvise til truslen om vold, ville det betyde, at ingen aftale på noget tidspunkt kunne betegnes som en aftale efter traktatens artikel 81, stk. 1, da det forhold, at en aftale medfører en konkurrencebegrænsning, i sig selv gør den ugyldig i

medfør af traktatens artikel 81, stk. 2. Det forhold, at aftalen er indgået under tvang, kan indgå i vurderingen af den krænkede deltagelse med henblik på fastsættelse af bødestørrelse.

(123) I modsætning til hvad parterne fremfører, betyder det forhold, at selve aftalen ikke fastsatte sanktioner for manglende overholdelse af aftalen, heller ikke, at man ikke kan tale om en aftale efter artikel 81⁽¹⁷⁴⁾.

3.1.3. Konkurrencebegrænsning

(124) Traktatens artikel 81, stk. 1, litra a), giver som eksempel på konkurrencebegrænsning de former for praksis, der direkte eller indirekte fastsætter købs- eller salgspriser. I øvrigt tager artikel 81, stk. 1, litra b) og c), sigte på praksis, der består i »begrænsning af eller kontrol med produktion og afsætning« og »opdeling af markeder eller forsyningskilder«.

(125) Det vil sige, at en aftale som den her omhandlede, der er indgået mellem repræsentanter for avlere og repræsentanter for slagterier, og som tager sigte på at fastsætte minimumskøbspriser for udsætterkøer i Frankrig, udgør en konkurrencebegrænsning efter traktatens artikel 81, stk. 1.

(126) Endvidere medfører en aftale, i hvilken parterne forpligter sig til ikke at importere produkter blandt andet fra de øvrige medlemsstater, en opdeling af markederne, der er uforenelig med traktatens artikel 81, stk. 1. Det er rigtigt, at aspektet i aftalen af 24. oktober 2001 vedrørende »stop« for import af oksekød generelt blev lempet af Rungis-protokollen af 31. oktober 2001. Den »solidaritet«, som importører og eksportører forpligtede sig til at udvise, skal i sammenhængen forstås som en opfordring til i det mindste at begrænse importen så meget som muligt, da et fuldstændigt stop viste sig umuligt i praksis. Endvidere er det fastslået, at der blev indgået lokalaftaler både i den sidste uge af oktober og i november måned, dvs. efter undertegnelsen af Rungis-protokollen (se betragtning 73-75 samt 79). Disse aftaler, der udsprang af og gennemførte den nationale aftale, indeholdt en bestemmelse om importstop, der var gældende »indtil nye forhandlinger på nationalt plan« (se betragtning 75 og 79). Endvidere fremgår det af sagsforholdene, at landmændene i månederne november og december 2001, dvs. også efter undertegnelsen af

⁽¹⁷²⁾ Førsteinstansrettens dom af 26. oktober 2000 i sag T-41/96, Bayer/Kommissionen, Sml. 2000 II, s. 3383, præmis 68, og Domstolens dom af 11. januar 1990 i sag C-277/87, Sandoz/Kommissionen, Sml. 1990 I, s. 45, præmis 13.

⁽¹⁷³⁾ Førsteinstansrettens dom af 6. april 1995 i sag T-149/89, Sotalentz/Kommissionen, Sml. 1995 II, s. 1127, præmis 53; og dom af 14. maj 1998 i sag T-308/94, Cascades/Kommissionen, Sml. 1998 II, s. 925, præmis 122.

⁽¹⁷⁴⁾ Se bl.a. Førsteinstansrettens dom af 14. maj 1998 i sag T-317/94, Moritz J. Weig/Kommissionen, Sml. 1998 II, s. 1235, præmis 134.

Rungis-protokollen, foretog »kontrol« af kødets oprindelse og nu og da ødelagde ikke-fransk kød (se betragtning 80). Således indberettede de lokale faglige sammenslutninger i disse to måneder til FNB resultaterne af deres kontrolforanstaltninger, der specifikt vedrørte kødets oprindelse. Det kan for eksempel nævnes, at en lokal fagforeningsrepræsentant skrev til FNB den 11. december 2001 vedrørende kontrolforanstaltninger i slagterierne i hans område: »intet unormalt — prisaf tale anvendes — ingen import« (samme punkt i denne beslutning). Endvidere indeholdt de håndskrevne noter fra direktøren for FNB bemærkningen »fortsætte kontrol af import«, og han understregede: »ikke sige noget og slet ikke skrive noget« (se betragtning 49 vedrørende en drøftelse den 20. november 2001). Det hedder i de samme noter vedrørende mødet den 5. december 2001 »vi siger ikke længere »mod import«, gå til cateringsektoren« (se betragtning 68).

(127) Ifølge fast retspraksis er det ved anvendelsen af traktatens artikel 81, stk. 1, ikke nødvendigt at tage hensyn til en aftales faktiske følger, såfremt denne har til formål at hindre, begrænse eller fordreje konkurrencen på fællesmarkedet⁽¹⁷⁵⁾. I dette tilfælde har aftalen til formål at begrænse konkurrencen, hvorfor det ikke er nødvendigt at undersøge dens følger. Hvad angår aftalens prisaspekter, skal det nævnes, at priserne faktisk steg efter ingåelse af aftalen af 24. oktober 2001 (se betragtning 14 og 81), og flere dokumenter viser, at repræsentanterne for landmændene mente, at prisaf talem i det mindste delvis havde de tilsigtede følger (se betragtning 85, 86 og 88). Hvad angår aspektet i aftalen vedrørende import, viser oplysningerne, at der blev foretaget »kontrolforanstaltninger« vedrørende varernes oprindelse, og at importerede produkter blev tilintetgjort (se navnlig betragtning 80). De tal, FNICGV har fremlagt som svar på klagepunktsmeddelelsen, viser, at importen fra Frankrigs vigtigste handelspartnere i oksekødssektoren faldt mærkbart i november og december 2001 i forhold til oktober 2001, hvorefter den igen steg i januar 2002 (se betragtning 78). Kommissionen kan imidlertid ikke godtgøre, at det er et resultat af den her omhandlede overtrædelse.

⁽¹⁷⁵⁾ Se f.eks. Førsteinstansrettens dom af 20. april 1999, LVM o.a./Kommissionen, sag T-305/94, Sml. 1999 II, s. 931, præmis 741.

(128) FNICGV har imidlertid understreget, at aftalen vedrørte et begrænset antal dyr. I den henseende skal det for det første nævnes, at det ikke er tilfældet for importaspektet. Denne del af aftalen vedrørte nemlig alt oksekød (se betragtning 38). Den var således ikke begrænset til hverken køer (i modsætning til andet kvæg) eller levende dyr bestemt til slagtning (i modsætning til fersk eller frosset importeret kød). Selv om prisaf talem derimod kun vedrørte visse kategorier af køer bestemt til slagtning, skal dens betydning ikke af den grund undervurderes.

(129) I Frankrig er forbruget for det første i høj grad rettet mod kokød, hvilket er særegent for dette marked⁽¹⁷⁶⁾. Dernæst fremgår det af den prisaf tale, som FNB udarbejdede allerede medio oktober 2001 (se betragtning 31), at den var begrænset til udsætterkøer »på grund af betydningen af denne kategori«⁽¹⁷⁷⁾. Det er endvidere modstridende på den ene side at påstå, at aftalen væsentligst blev indgået for at skabe håb hos landmændene, fjerne det stærke pres fra avlerne og de offentlige myndigheder og undgå offentlig uro, og på den anden side påstå, at aftalen kun vedrørte meget små mængder.

(130) Endelig er det klart, at oksekødssektoren oplevede en alvorlig krise på det tidspunkt, hvor aftalen blev indgået (se punkt 1.3), en krise, der i øvrigt påvirkede alle markederne i EU. Kommissionen var bekendt med denne situation, og den vedtog netop af den grund særlige foranstaltninger (se punkt 1.4.2). Men som Domstolen for nylig har fastslået »kan eksistensen af en krise på markedet ikke i sig selv udelukke, at et kartel har konkurrencebegrænsende karakter«⁽¹⁷⁸⁾. Eksistensen af en krise kunne i givet fald have været påberåbt for at opnå fritagelse i henhold til traktatens artikel 81, stk. 3⁽¹⁷⁹⁾. Ingen af aftaleparterne har imidlertid fremsat en sådan anmodning. Selv om aftalen var blevet anmeldt, ville den efter al sandsynlighed ikke være blevet fritaget. Det følger af fast retspraksis, at en fritagelse kun kan indrømmes, når alle fire betingelser i traktatens artikel 81, stk. 3, er opfyldt⁽¹⁸⁰⁾. I dette tilfælde er det

⁽¹⁷⁶⁾ Se note fra det franske landbrugs- og fiskeriministerium af 17.10.2001 (dok. 38.279/621).

⁽¹⁷⁷⁾ Blandt andet dok. 38.279/614 og 615.

⁽¹⁷⁸⁾ Domstolens dom af 16. oktober 2002, LVM o.a./Kommissionen, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P, C-252/99 P og C-254/99 P (endnu ikke offentliggjort), præmis 487.

⁽¹⁷⁹⁾ Ibid., præmis 488.

⁽¹⁸⁰⁾ Se for eksempel Førsteinstansrettens dom af 28. februar 2002, Compagnie générale maritime o.a./Kommissionen, T-86/95, Sml. 2002 II, s. 1011, præmis 349.

nok at understrege, at de to første betingelser klart ikke var opfyldt. For det første bidrager den omstridte aftale på ingen måde til at forbedre produktionen eller fordelingen af de omhandlede varer eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling. For det andet sikrer den ikke forbrugerne en rimelig andel af fordelene derved.

3.1.4. Mærkbar påvirkning af samhandelen mellem medlemsstater

(131) Ifølge fast retspraksis skal en aftale mellem virksomheder for at kunne påvirke handelen mellem medlemsstater på grundlag af en række objektive retlige eller faktiske omstændigheder gøre det muligt med en tilstrækkelig grad af sikkerhed at forudse, at den kan udøve direkte eller indirekte, aktuel eller potentiel indflydelse på handelsstrømmene mellem medlemsstaterne på en måde, som kan skade opnåelsen af formålene med et fælles marked mellem medlemsstaterne ⁽¹⁸¹⁾.

(132) I dette tilfælde vedrørte det første aspekt af aftalen simpelthen importstop. Selv om bestemmelserne i aftalen af 24. oktober 2001 blev lempet af Rungis-protokolten, fremgår det af denne og af sagen generelt, at kontrollen med import af oksekød, herunder fra andre medlemsstater, var et væsentligt punkt i aftalen (se betragtning 80). Det bekræftes af de skriftlige protester fra landbrugssammenslutninger i andre medlemsstater (se betragtning 44).

(133) Hvad angår minimumskøbspriser for udsætterkøer skal det for det første nævnes, at en aftale, der omfatter en medlemsstats hele område ifølge selve sin natur styrker opdelingen i nationale markeder, hvorved den hæmmer den integration, traktaten tilstræber ⁽¹⁸²⁾. Det skal dernæst bemærkes, at en aftale om minimumspriser på et marked, der står åbent for import, kun kan fungere, hvis

den ledsages af kontrolforanstaltninger ⁽¹⁸³⁾. I modsat fald ville fastsættelse af en endnu højere minimumspris automatisk have ført til en stigende import af billigere varer i oksekødsektoren i Frankrig, hvor produktionsprisen allerede ligger langt over prisen i nabolandene, navnlig Tyskland. De forhold, der er fremhævet i denne beslutning (se betragtning 95), viser i øvrigt, at der er en sådan forbindelse mellem minimumspris og importkontrol. Det skal blandt andet nævnes, at der allerede i den prisaf tale, FNB vedtog før aftalen af 24. oktober 2001, var nævnt de faglige aktioner, der skulle iværksættes for at sikre overholdelse af denne. Den første af disse aktioner vedrørte således kontrol med importen (samme betragtning). Faktisk vedrørte de »kontrolforanstaltninger«, som landmændene gennemførte fra oktober til december 2001, både priser og kødets oprindelse.

(134) Samhandelen med oksekød mellem Frankrig og de andre medlemsstater er betydelig (se betragtning 11). Faktisk foregår det meste af samhandelen inden for Fællesskabet. Det betyder, at følgerne af en aftale som den her omhandlede direkte (stop for eller begrænsning af importen) eller indirekte (prisaf taler) må karakteriseres som mærkbare.

3.2. Rådets forordning nr. 26

(135) Det foreskrives i forordning nr. 26, at traktatens artikel 81 gælder alle aftaler, vedtagelser og former for praksis, som vedrører produktionen af eller handelen med de varer, der står opført i traktatens bilag II (nu bilag I), herunder oksekød.

(136) Forordningen foreskriver imidlertid tre undtagelser for anvendelsen af artikel 81:

- a) aftaler, »der udgør en integrerende del af en national markedsordning«
- b) aftaler, der er »nødvendige for at nå de i traktatens artikel 33 angivne mål«

⁽¹⁸¹⁾ Se for eksempel Domstolens dom af 11. juli 1985, Remia o.a./Kommissionen, sag 42/84, Sml. 1985, s. 2545, præmis 22.

⁽¹⁸²⁾ Domstolens dom af 19. februar 2002, Wouters, sag C-309/99 (endnu ikke offentliggjort), præmis 95. I en dom afsagt samme dag, Arduino, sag C-35/99 (endnu ikke offentliggjort), fastslog Domstolen, at takster, der fastsætter under- og overgrænser for et erhvervs salærer, der »strækker sig over en medlemsstats hele område«, kan »påvirke handelen mellem medlemsstaterne« (præmis 33).

⁽¹⁸³⁾ Domstolens dom af 11. juli 1989, Belasco/Kommissionen, sag 246/86, Sml. 1989, s. 2117, præmis 34: »det bemærkes dernæst, at deltagerne i et nationalt priskartel på et marked, der står åbent for indførte produkter, kun kan bevare deres markedsandel ved at beskytte sig mod udenlandsk konkurrence«.

- c) aftaler, vedtagelser og former for praksis mellem landmænd, landbrugssammenslutninger eller sammenslutninger af landbrugssammenslutninger, »der henhører under en enkelt medlemsstat, i det omfang, hvori de — uden at medføre forpligtelsen til at holde en bestemt pris — angår produktion eller salg af landbrugsvarer (...), medmindre Kommissionen fastslår, at konkurrence således er udelukket, eller de i traktatens artikel 33 nævnte mål er bragt i fare«.
- (137) I det konkrete tilfælde kan undtagelserne i litra a)-c), således som parterne også erkender, ikke finde anvendelse. Da oksekød er omfattet af en fælles markedsordning, kan undtagelsen litra a) ikke finde anvendelse. Hvad angår undtagelsen litra c) er den i dette tilfælde udelukket af to grunde. For det første omfatter aftalen andre parter end landmænd, nemlig slagterisammenslutninger. For det andet går den netop ud på at forpligte parterne til at anvende en fastsat pris.
- (138) Undtagelsen i litra b) kan heller ikke finde anvendelse. I overensstemmelse med Kommissionens beslutningspraksis og Domstolens retspraksis skal artikel 2 i forordning nr. 26 fortolkes indskrænkende, da der er tale om en undtagelsesordning⁽¹⁸⁴⁾. I den forbindelse hedder det i betragtning 3 i forordningen, at traktatens artikel 81 finder anvendelse på landbrugsvarer, hvis det »ikke medfører farer for, at målene for den fælles landbrugspolitik ikke kan nås«.
- (139) Ifølge retspraksis kan undtagelsen i litra b) kun finde anvendelse, hvis den omhandlede aftale opfylder hver enkelt af målsætningerne i traktatens artikel 33, stk. 1⁽¹⁸⁵⁾, eller hvis disse målsætninger er forskellige, at Kommissionen i det mindste kan forene disse målsætninger, således at den nævnte undtagelsesbestemmelse kan finde anvendelse⁽¹⁸⁶⁾.
- (140) I dette tilfælde giver aftalen på ingen måde mulighed for at »forøge landbrugets produktivitet«. Denne målsætning i traktatens artikel 33, stk. 1, litra a), indgår slet ikke i aftalen.
- (141) Da formålet med aftalen var at fastsætte en minimumspris over markedsprisen, må det antages, at den gjorde det muligt »at sikre landbrugsbefolkningen en rimelig levestandard, især ved en forhøjelse af de individuelle indkomster for de i landbruget beskæftigede personer«. Det skal imidlertid bemærkes, at denne målsætning i traktatens artikel 33, stk. 1, litra b), er knyttet til den første målsætning i samme artikel, nemlig en forbedring af landbrugets produktivitet, hvilket adverbiet »herigenem« viser. I dette tilfælde er målsætningen i litra a) klart ikke opfyldt.
- (142) I modsætning til hvad FNSEA påstår, er aftalen ikke nødvendig for at »stabilisere markederne« (traktatens artikel 33, stk. 1, litra c)). Krisen i oksekødssektoren skyldes først og fremmest en afgørende uligevægt mellem udbud og efterspørgsel. Fastsættelse af en minimumskøbspris ændrer intet ved denne situation. Den påvirker nemlig ikke udbudsmængden, der var alt for rigelig. En stigning i minimumspriserne kunne endda medføre faldende efterspørgsel, hvorved forskellen mellem udbud og efterspørgsel ville stige endnu mere. Formanden og repræsentanten for FNCBV og FNICGV udtalte da også på et møde den 23. oktober 2001 (se betragtning 32), at fastsættelse af en minimumspris ikke ændrer situationen. En række dokumenter i denne sag viser, at alle var klar over, at kun en balance mellem udbud og efterspørgsel ville kunne bringe krisen til ophør⁽¹⁸⁷⁾.
- (143) Endvidere er aftalen ikke nødvendig for »at sikre forsyningerne« (traktatens artikel 33, stk. 1, litra d)). Der er ingen forsyningsproblemer på markedet for oksekød.

⁽¹⁸⁴⁾ Domstolens dom af 12. december 1995, Oude Luttikhuis o.a., sag C-399/93, Sml. 1995, s. 4515, præmis 23, og Førsteinstansrettens dom af 14. maj 1997, Florimex og VGB/Kommissionen, sag T-70/92 og T-71/92, Sml. 1997 II, s. 693, præmis 152. Se for eksempel også Kommissionens beslutning 1999/6/EF af 14. december 1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (IV/35.280 — Sicasov) (EFT L 4 af 8.1.1999, s. 27), betragtning 68.

⁽¹⁸⁵⁾ Dom i sag Frubo/Kommissionen, præmis 22-27 (se fodnote 163), Oude Luttikhuis o.a., præmis 25 (se fodnote 184), og Domstolens dom af 30. marts 2000, VBA o.a./Kommissionen, sag C-265/97 P, Sml. 2000 I, s. 2061, præmis 94.

⁽¹⁸⁶⁾ Dom i sag VBA o.a./Kommissionen, præmis 94 (se fodnote 185).

⁽¹⁸⁷⁾ Se for eksempel en note fra FNSEA af 6. november 2001 om vedtagelse af landbrugsbudgettet i den franske nationalforsamling: »ministeren mindede om, at det ikke var nok at udskrive en check til avlerne, der skulle sikres balance mellem udbud og efterspørgsel« (dok. 38.279/400). Se også samtale med formanden for FNSEA i avisen *Le Figaro Économie* af 17. oktober 2001 (dok. 38.279/312) eller en note fra FDSEA i Loire af 31. oktober 2001, hvori det hedder, at »alle var enige om, at den eneste varige løsning af situationen var et stigende forbrug, og at det var en betingelse for en bæredygtig fremtid for denne sektor« (dok. 38.279/825).

- (144) Endelig vil aftalen ikke, i modsætning til hvad FNSEA påstår, kunne »sikre forbrugerne rimelige priser på landbrugsvarer« (traktatens artikel 33, stk. 1, litra e)). Hvad angår forbruget i cateringsektoren, der er en meget stor aftager af billigt importeret kød, kunne importstopet kun medføre prisforhøjelser.
- (145) I betragtning af ovenstående er aftalen ikke nødvendig for at nå i hvert fald fire af de fem mål med den fælles landbrugspolitik. Selv om formålet i traktatens artikel 33, stk. 1, litra b), skulle være opfyldt, vil en afvejning af dette formål mod de fire andre formål i artikel 33, der ikke er opfyldt, ikke give mulighed for at konkludere, at undtagelsen i forordning nr. 26 kan finde anvendelse.
- (146) Som anført er oksekødssektoren omfattet af en fælles markedsordning. En sådan ordning er i sagens natur indført for »at nå de i artikel 33 nævnte mål«, således som det eksplicit hedder i traktatens artikel 34. Det mindes der i øvrigt også om i betragtning 2 i forordning (EF) nr. 1254/1999 (se betragtning 17).
- (147) Det ser imidlertid ud til, at den omstridte aftale er blandt de midler, der er foreskrevet i denne forordning eller i gennemførelsesbestemmelserne ⁽¹⁸⁸⁾.
- (148) Selv om de foranstaltninger, parterne vedtog, skulle have bidraget til at opfylde formålene i traktatens artikel 33, stk. 1, hvilket ikke er tilfældet, betyder kravet om en nødvendig forbindelse i forordning nr. 26, artikel 2, at sådanne foranstaltninger skal være proportionelle, det vil sige, at andre mindre restriktive foranstaltninger ikke ville gøre det muligt at opfylde de samme formål. I dette tilfælde er formålet med den omhandlede aftale at fastsætte priser og stoppe importen, hvilket er konkurrencebegrænsninger, der eksplicit er nævnt i traktatens artikel 81, stk. 1, der udgør åbenbare overtrædelser, som ofte sanktioneres.
- (149) Det følger af alle ovenstående forhold, at aftalen ikke kan betragtes som nødvendig efter artikel 2, stk. 1, første led, i forordning nr. 26. Derfor falder den ikke uden for anvendelsesområdet for traktatens artikel 81, stk. 1.

3.3. Den franske stats indgriben

- (150) Det skal undersøges, om de franske myndigheder, således som påstået af nogle af parterne, spillede en rolle ved indgåelsen af aftalen af 24. oktober 2001, der kan udelukke anvendelse af artikel 81 på de seks sammenlutnings praksis.
- (151) Det følger af sagens akter, at den franske stat via landbrugsministeren var involveret i indgåelsen af aftalen af 24. oktober 2001. Ministeren opfordrede således kraftigt til at indgå en aftale, hvis indhold ville være en krænkelse af konkurrencereglerne. Det fremgår klart både af ministerens erklæringer i den franske nationalforsamling, mens aftalen var til drøftelse (se betragtning 33), og af landbrugsministerens pressemeddelelse efter indgåelsen af aftalen (se betragtning 42). Ministeren har imidlertid selv erkendt, at han hverken kunne »forpligte« eller »tvinge« parterne til at indgå en aftale (se betragtning 33). Aftalen er i øvrigt en aftale mellem private parter.
- (152) Det følger af retspraksis, at hvis virksomheder pånødes en konkurrencestridig adfærd ved en national lovgivning, eller hvis denne lovgivning skaber en retlig ramme, som på sin side berøver dem enhver mulighed for at konkurrere retmæssigt, finder traktatens artikel 81 ikke anvendelse. I denne situation skyldes begrænsningen af konkurrencen ikke en selvstændig adfærd fra virksomhedernes side ⁽¹⁸⁹⁾.
- (153) Det er ikke tilfældet i den konkrete sag. Uanset om den franske stat var involveret i drøftelserne forud for indgåelsen af aftalen af 24. oktober 2001, er der ikke tale om en retlig ramme, der ikke giver virksomhederne mulighed for selvstændig praksis.

⁽¹⁸⁸⁾ Førsteinstansrettens dom af 14. maj 1997, Florimex og VGB/Kommissionen, sag T-70/92 og T-71/92, Sml. 1997 II, s. 693, præmis 148 og 149, og konklusionerne fra generaladvokat Tesouro i dom i sag Oude Luttikhuis nævnt ovenfor (se fodnote 184), Sml. 1997 I, s. 4471, præmis 14. Se også nylige eksempler på Kommissionens beslutningspraksis, punkt 68 i beslutningen vedrørende Sicasov, nævnt ovenfor (se fodnote 184), og Kommissionens beslutning 1999/210/EF af 14. oktober 1998 om en procedure i henhold til EF-traktatens artikel 85 (British Sugar plc, Tate & Lyle plc, Napier Brown & Company Ltd et James Budgett Sugars Ltd) (EFT L 76 af 22.3.1999, s. 1), betragtning 187.

⁽¹⁸⁹⁾ Se for eksempel Domstolens dom af 11. november 1997, Kommissionen og Frankrig/Ladbroke Racing, sag C-359/95 P og C-379/95 P, Sml. 1997 I, s. 6265, præmis 33, og Førsteinstansrettens dom, sag Consiglio Nazionale degli Spedizioneri Doganali/Kommissionen, nævnt ovenfor (se fodnote 158), præmis 58 og 59.

(154) Parterne har i øvrigt ikke bestridt denne konklusion i deres svar på klagepunktsmeddelelsen. Selv om FNSEA og FNICGV understregede den franske ministers involvering, bekræftede begge sammenslutninger, at selv om der var tale om en kraftig indblanding, var der kun tale om en opfordring⁽¹⁹⁰⁾.

(155) Det skal i øvrigt erindres, at ministerens indgriben skal ses på baggrund af avlernes flere ugers ofte voldsomme demonstrationer i september og oktober 2001. Således anførte FNSEA i sine bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, at »den offentlige orden var truet«, og at disse demonstrationer »førte til en lammelse af den økonomiske aktivitet i hele levnedsmiddelsektoren«⁽¹⁹¹⁾. FNSEA tilføjede, at ministeren var nødt til at gribe ind »for at prøve at stoppe denne krisesituation, der forstyrrede den offentlige orden«⁽¹⁹²⁾.

(156) På den baggrund falder de seks franske sammenslutningers praksis ikke uden for anvendelsesområdet for traktatens artikel 81.

3.4. Overtrædelsens varighed

(157) Den overtrædelse, der er tale om i denne sag, har baggrund i aftalen af 24. oktober 2001. Denne aftale fortsatte dog i en anden form efter den 30. november 2001, hvor aftalen af 24. oktober 2001 udløb. Kommissionen råder over oplysninger, der viser, at den aftale, der blev indgået på nationalt plan, havde følger indtil mindst den 11. januar 2002, hvor den sidste lokalaftale, som Kommissionen har kendskab til, og som var indgået i medfør af den nationale aftale, udløb (se betragtning 93). Den her omstridte krænkelse begyndte således den 24. oktober 2001 og varede i hvert fald indtil den 11. januar 2002.

⁽¹⁹⁰⁾ Bemærkninger fra FNICGV, s. 7, sidste afsnit (»Landbrugsministeren opfordrede kraftigt avlerne og slagterierne til at indgå en aftale ...« og FNSEA's bemærkninger, s. 23, tredjesidste afsnit (»Landbrugsministeren opfordrede selv offentligt til indgåelse af en aftale, der blev vurderet som nødvendig ...«)).

⁽¹⁹¹⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 15, de sidste linjer.

⁽¹⁹²⁾ Bemærkninger som svar på klagepunktsmeddelelsen, s. 23, tredjesidste afsnit.

3.5. Beslutningens adressater

(158) Denne beslutning er rettet til de sammenslutninger, der var direkte involveret i overtrædelsen, det vil sige parterne i aftalen af 24. oktober 2001, der fortsatte aftalen, dog i en anden form, efter den 30. november 2001.

3.6. Anvendelse af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17

(159) I medfør af artikel 3, stk. 1, i forordning nr. 17 kan Kommissionen, når den konstaterer en overtrædelse af bestemmelserne i traktatens artikel 81, ved beslutning pålægge de deltagende virksomheder at bringe de konstaterede overtrædelser til ophør. Ifølge de oplysninger, Kommissionen råder over, blev aftalen af 24. oktober 2001 videreført i en anden form efter den 30. november 2001.

(160) Selv om det i dette tilfælde er muligt, således som påstået af parterne, at overtrædelsen ikke havde flere følger, kan dette ikke bevises med fuldstændig sikkerhed.

(161) Det er derfor Kommissionens opgave at kræve, at de sammenslutninger, som denne beslutning er rettet til, bringer overtrædelsen til ophør (hvis dette ikke allerede er sket), og at de fremover afholder sig fra alle aftaler og alle former for samordnet praksis og enhver beslutning, der måtte have et lignende formål eller en lignende følge.

3.7. Anvendelse af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17

(162) I medfør af artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17 kan Kommissionen pålægge virksomheder og sammenslutninger af virksomheder bøder på mindst 1 000 EUR og højst 1 mio. EUR, idet sidstnævnte beløb kan forhøjes til 10 % af omsætningen, når virksomhederne forsætligt eller uagtsomt har overtrådt bestemmelserne i traktatens artikel 81, stk. 1.

3.7.1. Fastsættelse af bødens størrelse

(163) Ved fastsættelse af bødens størrelse skal Kommissionen tage hensyn til alle relevante forhold, navnlig overtrædelsens grovhed og varighed.

- (164) Som det fremgår af retningslinjerne for beregningen af bøder i henhold til artikel 15, stk. 2, i forordning nr. 17, og artikel 65, stk. 5, i EKSF-traktaten⁽¹⁹³⁾, skal der ved vurderingen af overtrædelsens grovhed tages hensyn til overtrædelsens art, dens konkrete indvirkning på markedet, når den kan måles, og det berørte markeds udstrækning.
- (165) I dette tilfælde er den konkrete overtrædelse af traktatens artikel 81, stk. 1, der dels vedrører en aftale om minimumspriser og dels en forpligtelse til at stoppe eller i hvert fald begrænse importen, særdeles alvorlig. Det forværres af det faktum, at fællesskabsinstitutionerne i det konkrete tilfælde havde vedtaget foranstaltninger for at dæmpe krisen og tillade støtte til de landmænd, der var påvirket af krisen.
- (166) Hvad angår markedets geografiske udstrækning, skal det bemærkes, at det franske marked er et af EF's største landbrugsmarkeder, da den franske kvægbestand alene udgør 25 % af den europæiske bestand. Da aftalen endvidere vedrørte import, havde den følger ud over Frankrigs grænser.
- (167) Som det fremgår af betragtning 127, har Kommissionen ikke mulighed for at måle aftalens faktiske følger for priserne og samhandelen. Hvad angår priser, var det ganske rigtigt muligt i de tre uger, der fulgte indgåelsen af aftalen (se betragtning 14), at konstatere en prisstigning ved ankomst til slagteri. Den statistik, som Kommissionen råder over, viser, at denne stigning ikke var langvarig, og endvidere, at priserne forblev under niveauet i oktober og november 1999 før den anden BSE-krise⁽¹⁹⁴⁾. Hvad angår samhandelen mellem medlemsstaterne, kan den faldende import konstateret på basis af tal fra FNICGV fremlagt på høringen (se betragtning 78) ikke med sikkerhed tilskrives aftalen.
- (168) På grund af aftalens art og geografiske udstrækning er overtrædelsen meget alvorlig.
- (169) Alle sammenslutninger skal pålægges sanktioner, da de alle, som det fremgår af gennemgangen af sagen og den retlige vurdering, på individuel basis deltog i overtrædelsen. Der skal tages højde for magtforholdet mellem de forskellige parter, således at deres respektive ansvar i overtrædelsen kan fastlægges. I den henseende er et kriterium vedrørende markedsandele ikke hensigtsmæssigt. Da det for det første drejer sig om sammenslutninger, kan man egentlig ikke tale om markedsandele. Selv om man tog højde for de markedsandele, der kan tillægges medlemmerne af landbrugssammenslutningerne, ville det ikke give mulighed for at foretage en sammenligning af disse. En af sammenslutningerne er en generel landbrugssammenslutning (FNSEA), en anden en sammenslutning af en bestemt social kategori af landmænd (unge landmænd), mens de to sidste vedrører bestemte aktiviteter (oksekød og mælkeproduktion).
- (170) Forholdet mellem de årlige kontingenter indbetalt til hver enkelt landbrugssammenslutning og de årlige kontingenter indbetalt til den største landbrugssammenslutning er et objektive kriterium, der viser de forskellige landbrugssammenslutningers relative størrelse og dermed deres ansvar i den konkrete overtrædelse. Dette ansvar viser, i hvilken grad medlemmerne af hver enkelt sammenslutning faktisk er i stand til at forårsage en alvorlig skade. Det samme kriterium skal anvendes på de to slagterisammenslutninger. Det forhold, at de ikke er aktive på det samme marked som landmændene, er uden betydning, da grundbeløbene ikke præcist kan fastsættes i forhold til markedsandele. I lyset af disse forhold kan grundbeløbet for bøden til den største landbrugssammenslutning, nemlig FNSEA, på baggrund af overtrædelsens grovhed fastsættes til 20 mio. EUR. For FNPL's, FNICGV's og JA's vedkommende kan det fastsættes til henholdsvis 1/5, 3/20 og 1/20 af dette beløb og for FNB's og FNCBV's vedkommende til 1/10 af dette beløb.
- (171) Med hensyn til overtrædelsens varighed fremgår det af ovenstående oplysninger, at den begyndte den 24. oktober 2001. Med henblik på fastsættelse af bøden skal det bemærkes, at overtrædelsen varede indtil den 11. januar 2002. Kommissionen har ikke beviser for dens fortsættelse efter denne dato. Overtrædelsen var således af kort varighed, hvilket uden tvivl skyldes Kommissionens hurtige indgriben. Det betyder, at selv om overtrædelsen har haft følger, varede den kun i et begrænset tidsrum. I overensstemmelse med retningslinjerne betyder det forhold, at overtrædelsen var af kort varighed, at det ikke giver anledning til en forhøjelse af grundbeløbet.

(193) EFT C 9 af 14.1.1998, s. 3.

(194) Regelmæssigt ajourførte statistiske oplysninger på Ofivals hjemmeside: www.ofival.fr.

(172) På den baggrund fastsættes bødens grundbeløb på baggrund af overtrædelsens grovhed og varighed til:

- FNSEA: 20 mio. EUR
- FNB: 2 mio. EUR
- JA: 1 mio. EUR
- FNPL: 4 mio. EUR
- FNICGV: 3 mio. EUR
- FNCBV: 2 mio. EUR.

3.7.2. Skærpende og formildende omstændigheder

3.7.2.1. Skærpende omstændigheder

(173) Som skærpende omstændigheder kan nævnes det forhold, at de landmænd, der var medlem af de omhandlede landbrugssammenslutninger, anvendte vold for at tvinge slagterisammenslutningerne til at vedtage aftalen af 24. oktober 2001. Det var ligeledes gennem fysisk vold, at de kontrollerede overholdelsen af aftalen, blandt andet i form af ulovlig »kontrol« af kødets oprindelse. I den henseende henviser de oplysninger, som Kommissionen råder over, herunder presseartikler, ofte til FNSEA's, JA's og FNB's lokalforeninger. På grund af denne skærpende omstændighed skal bøderne til de tre berørte landbrugssammenslutninger forhøjes med 30 %.

(174) Der skal endvidere tages højde for det forhold, at parterne fortsatte med at anvende aftalen i hemmelighed i en anden form ultimo november og primo december 2001, selv om de havde modtaget en advarselsskrivelse fra Kommissionen og havde forsikret, at den skriftlige aftale af 24. oktober 2001 ikke ville blive forlænget (se betragtning 4). Grundbeløbet for bøden til hver af de seks aftalparter skal derfor forhøjes med 20 %.

(175) Endelig skal der tages højde for FNB's (sammenslutningen af kvægavlere) rolle ved forberedelsen og gennemførelsen af overtrædelsen. Det fremgår således af sagen, at initiativet til en prisaf tale og tilsvarende foranstaltninger vedrørende import stammer fra FNB. Endvidere var denne sammenslutning særlig pågående med hensyn til en mundtlig aftale, hvilket fremgår af næstformandens erklæringer til pressen. Derfor skal grundbeløbet for bøden til FNB forhøjes med 30 %.

3.7.2.2. Formildende omstændigheder

(176) Som formildende omstændigheder skal nævnes det forhold, at den franske landbrugsminister aktivt greb ind til fordel for indgåelse af en sådan aftale. Dette indgreb

fremgår blandt andet af ministerens erklæringer i nationalforsamlingen og ministeriets pressemeddelelse den dag, aftalen blev indgået. Ministeren lagde hårdt pres på slagterierne for at indgå aftalen. Som det fremgår af sagens akter, afviste slagterierne på et møde mellem parterne den 23. oktober 2001, dog uden ministerens indgriben, at indgå den aftale, som landmændene havde forelagt dem (se betragtning 32). Dette er en formildende omstændighed for de to slagterisammenslutninger og medfører en nedsættelse af grundbeløbet med 30 %. Da landbrugsministerens indgriben var et resultat af flere ugers demonstrationer med deltagelse af de landmænd, der var medlemmer af de omhandlede landbrugssammenslutninger, med det formål at få slagterierne til at indgå en aftale, kan de fire landbrugssammenslutninger ikke omfattes af denne formildende omstændighed.

(177) Det skal endvidere understreges, at de to slagterisammenslutninger FNICGV og FNCBV var i en særdeles ejendommelig situation. I ugerne før indgåelsen af aftalen blev deres medlemmer nemlig udsat for ulovlige blokader af deres produktionsapparat, der umuliggjorde enhver økonomisk aktivitet og førte til ødelæggelse af kød. De oplevede nu og da store materielle skader på deres anlæg. På trods af dette viser sagens akter, at de to sammenslutninger, der repræsenterer slagterierne, indtil den 23. oktober 2001 modsatte sig enhver indgåelse af en aftale (se betragtning 32). Denne fysiske tvang skal indgå som en formildende omstændighed til fordel for FNICGV og i mindre omfang FNCBV på grund af den rolle, som formanden for denne sammenslutning efterfølgende har tillagt sin sammenslutning (se betragtning 35). Grundbeløbet for bøderne skal derfor nedsættes med 30 % for FNICGV's vedkommende og 30 % for FNCBV's vedkommende.

(178) Der skal endvidere tages højde for det forhold, at Kommissionen ikke hvad angår den sammenslutning, der repræsenterer mælkeproducenterne (FNPL), har adgang til oplysninger, der viser, at denne sammenslutning skulle have spillet en særlig rolle ved indgåelsen eller anvendelsen af den omstridte aftale. FNPL ser således ud til at have spillet en passiv rolle eller en rolle som medløber. Grundbeløbet for bøden til denne sammenslutning skal derfor nedsættes med 30 %.

(179) På baggrund af ovennævnte skærpende og formildende omstændigheder fastsættes bøderne til:

- FNSEA: 30,0 mio. EUR
- FNB: 3,6 mio. EUR
- JA: 1,5 mio. EUR
- FNPL: 3,6 mio. EUR
- FNICGV: 1,8 mio. EUR
- FNCBV: 1,2 mio. EUR.

3.7.3. Andre omstændigheder

- (180) I punkt 5.b) i retningslinjerne for beregningen af bøder (se betragtning 164) anfører Kommissionen, at der bør »tages hensyn til visse objektive forhold, såsom den særlige økonomiske kontekst, virksomhedernes eventuelle økonomiske eller finansielle fordele af overtrædelsen (...), de pågældende virksomheders særlige kendetegn og deres reelle betalingssevne i en given social kontekst for sluttelig at tilpasse de påtænkte bødebælebøder«.
- (181) Dette punkt i retningslinjerne giver blandt andet Kommissionen mulighed for at tage højde for særlige omstændigheder i en given sag. Da denne beslutning for første gang pålægger sanktioner for en aftale vedrørende et landbrugsbasisprodukt indgået udelukkende mellem sammenslutninger, der omfattede to led i produktionskæden, mener Kommissionen, at der skal tages højde for den særlige økonomiske situation i denne sag, der udføres af følgende forhold.
- (182) For det første har forbruget af oksekød været faldende i de sidste ti år, og dette fald blev endnu kraftigere efter den første »BSE«-krise i 1996 og igen efter krisen i 2000. I hele 2001 faldt forbruget igen med 7 % i forhold til 2000 (se betragtning 13). Situationen i Frankrig i andet halvår af 2001 påvirkede således en sektor, der allerede var skrøbelig efter flere vanskelige år.
- (183) Endelig skal der mindes om, at EU indførte foranstaltninger for at regulere markedet for oksekød og genskabe balance på dette marked. Sådanne foranstaltninger blev iværksat i hele 2001 og i begyndelsen af 2002. Som nævnt i betragtning 23-27 i denne beslutning blev der i hele 2001 vedtaget interventionsmekanismer inden for rammerne af de fælles markedsordninger for at udvide anvendelsesområdet og klare situationen på et marked, der fortsat var »uroligt« og »ustabil«⁽¹⁹⁵⁾. Endvidere blev der i perioden fra juli 2001 til marts 2002 indført en særlig mekanisme på basis af artikel 38, stk. 1, i forordningen om den fælles markedsordning for oksekød (se betragtning 21). De franske myndigheder har i høj grad anvendt disse mekanismer. De var ligeledes de første til at bruge den særlige mekanisme, der var i kraft fra juli 2001 til marts 2002. Disse opkøb blev for to tredjedels vedkommende foretaget i den periode, den her omhandlede aftale varede. Det var ligeledes i 2001 og 2002, at Frankrig fik tilladelse til at yde støtte til de mest

berørte landmænd. Denne tilladelse baserede Kommissionen på tilstedeværelsen af »usædvanlige begivenheder« efter traktatens artikel 87, stk. 2, litra b)⁽¹⁹⁶⁾. Beslutningerne om disse tilladelser understregede navnlig, at den situation, som oksekødssektoren befandt sig i, ikke kun var udtryk for et konjunkturbaseret prisfald eller tilstedeværelsen af en velkendt sygdom. I virkeligheden skabte forhold som for eksempel forbrugernes manglende tillid på grund af frygten for Creutzfeld-Jacob, der kan ramme mennesker, en særlig situation, som der skal tages højde for i denne sag.

- (184) Da aftalen blev indgået, befandt landmændene sig således i en situation, hvor priserne på køer ved ankomst til slagteri på ny var faldende på trods af de fællesskabsforanstaltninger, som Frankrig i høj grad anvendte. Som allerede nævnt i betragtning 14 faldt priserne på køer, der især er berørt af aftalen, fra udgangen af første halvår 2001 med 15-20 % og nåede endda et prisniveau, der lå under niveauet i november 2000, hvor den anden BSE-krise var på sit højeste. Samtidig forblev forbrugerpriserne stabile (se betragtning 15).
- (185) I denne særlige situation, hvor der ikke kun var tale om prissammenbrud eller eksistensen af en velkendt sygdom, nedsættes bøderne med 60 %.
- (186) Det vil sige, at de endelige bøder til de enkelte aftaleparter fastsættes til:
— FNSEA:	12 mio. EUR
— FNB:	1,44 mio. EUR
— JA:	600 000 EUR
— FNPL:	1,44 mio. EUR
— FNICGV:	720 000 EUR
— FNCBV:	480 000 EUR.

VEDTAGET FØLGENDE BESLUTNING:

Artikel 1

Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles (FNSEA), Fédération nationale bovine (FNB), Fédération nationale des producteurs de lait (FNPL), Jeunes agriculteurs (JA) (tidligere kaldt Centre national des jeunes agriculteurs), Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes (FNICGV) og Fédération nationale de la coopération bétail et viande (FNCBV) har overtrådt traktatens artikel 81, stk. 1, ved den 24. oktober 2001 at indgå en aftale, der havde til formål at stoppe importen af oksekød til Frankrig og fastsætte en minimumspris for visse kategorier af kvæg og mundtligt indgå en aftale med et lignende formål ultimo november og primo december 2001.

⁽¹⁹⁵⁾ Se for eksempel betragtningerne i Kommissionens forordning (EF) nr. 1922/2001 (EFT L 261 af 29.9.2001, s. 52) og Kommissionens forordning (EF) nr. 2579/2001 (EFT L 344 af 28.12.2001, s. 68).

⁽¹⁹⁶⁾ Se beslutningerne på statsstøtteområdet nævnt ovenfor i fodnote 25 og 26.

Overtrædelsen startede den 24. oktober 2001 og havde følger mindst indtil den 11. januar 2002.

Artikel 2

De sammenslutninger, der er nævnt i artikel 1, skal øjeblikkelig bringe den omhandlede overtrædelse til ophør, hvis dette ikke allerede er sket. De skal afstå fra at gentage enhver handling eller adfærd, der måtte have samme formål eller følge.

Artikel 3

Der pålægges følgende bøder:

- FNSEA: 12 mio. EUR
- FNB: 1,44 mio. EUR
- JA: 600 000 EUR
- FNPL: 1,44 mio. EUR
- FNICGV: 720 000 EUR
- FNCBV: 480 000 EUR.

Artikel 4

Bøderne skal betales senest tre måneder fra datoen for meddelelsen af denne beslutning på følgende bankkonto:

Konto nr. 642-0029000-95

Europa-Kommissionen

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (BBVA)

IBAN-kode: BE76 6420 0290 0095

SWIFT-kode: BBVABEBB

Avenue des Arts/Kunstlaan 43

B-1040 Bruxelles/Brussel.

Efter udløbet af denne frist påløber der automatisk renter svarende til den sats, som anvendes af Den Europæiske Centralbank i dens væsentligste genkøbsforretninger, på den første arbejdsdag i den måned, hvor denne beslutning er vedtaget, forhøjet med 3,5 procentpoint.

Artikel 5

Denne beslutning er rettet til:

- 1) Fédération nationale des syndicats d'exploitants agricoles, 11, rue de la Baume, F-75008 Paris
- 2) Fédération nationale bovine, 149, rue de Bercy, F-75012 Paris
- 3) Fédération nationale des producteurs de lait, 42, rue de Châteaudun, F-75014 Paris
- 4) Jeunes agriculteurs, 14, rue La Boétie, F-75008 Paris
- 5) Fédération nationale de l'industrie et des commerces en gros des viandes, 17, place des Vins-de-France, F-75012 Paris
- 6) Fédération nationale de la coopération bétail et viande, 49, avenue de la Grande-armée, F-75116 Paris.

Denne beslutning kan tvangsfuldbyrdes i henhold til traktatens artikel 256.

Udfærdiget i Bruxelles, den 2. april 2003.

På Kommissionens vegne

Mario MONTI

Medlem af Kommissionen